

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Manual pentru clasa a II-a

MARINA MORARI • ALEXANDRU BORȘ • EUGEN COROI

ȘTIINȚA

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Manual pentru clasa a II-a

MARINA MORARI • ALEXANDRU BORȘ • EUGEN COROI

Știința, 2019

CZU 78 (075.2)
M 89

Manualul școlar a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1381 din 30.10.19 în urma evaluării metodico-științifice și este realizat în conformitate cu Curriculumul școlar aprobat prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018.

Comisia de evaluare: *Lilia Salinschi*, prof. școlar, grad did. unu, IP Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, Chișinău; *Zinaida Antohi*, prof. școlar, grad did. unu, Școala Primară nr. 83 „Grigore Vieru”, Chișinău; *Inesa Spătaru*, prof. școlar, grad did. unu, Școala Primară-Grădiniță nr. 90, Chișinău

ÎNȚREPRINDEREA
EDITORIAL-POLIGRAFICĂ

ȘTIINȚA

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27
e-mail: prini_stiinta@yahoo.com
www.editurastiinta.md

Responsabil de ediție: Larisa Dohotaru

Redactor: Mariana Belenciuc

Corector: Maria Cornesco

Redactor tehnic: Nina Duduciuc

Concepție grafică: Romeo Șveț

Machetare computerizată: Olga Ciuntu

Desene: Daniela Spănu, Liliana Pogolșa, Vitalie Pogolșa, Irina Oleinic

Note muzicale: Olga Ciuntu

Copertă: Octavian Curoșu

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Morari, Marina

Educație muzicală: Man. pentru cl. a 2-a/Marina Morari, Alexandru Borș, Eugen Coroi;

Comisia de evaluare: Lilia Salinschi [et al.]; note muz.: Olga Ciuntu; Min. Educației, Culturii și Cercetării al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. *Știința*, 2019 (Combinatul Poligrafic). – 96 p.: des. color, n. muz.

ISBN 978-9975-85-193-0

ISMN 979-0-3480-0400-6

78 (075.2)

© Marina Morari, Alexandru Borș, Eugen Coroi. 2019

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică *Știința*, 2019

Dragi elevi!

Lumea artei sunetelor muzicale este necuprinsă și, în același timp, foarte variată. Cunoașterea muzicii începe de la înțelegerea că cele mai răspândite tipuri de muzică sunt **cântecul**, **dansul** și **marșul**.

Muzica redă viața prin melodii, ritmuri, armonii de timbruri ale vocilor omenești și ale instrumentelor. Astfel, manualul propus vă va iniția treptat în limbajul muzicii.

De asemenea, veți afla că diversitatea în lumea magică a artei muzicale se datorează prezenței celor trei tipuri de muzică în creații de diferite genuri: operă, balet, simfonie etc.

Toate acestea și multe altele le veți însuși de la o lecție la alta, participând la diferite activități muzicale.

Mult succes!

Semne convenționale

- Audiați. Vizionați
- Interpretați. Executați
- Meditați. Exprimați-vă opinia
- Improvizați
- Amintiți-vă. Aplicați

Cuprins

1 CÂNTECUL, DANSUL, MARȘUL ÎN LUMEA MUZICII

- 5 **Ce este muzica?**
- 6 Când trăiește muzica?
- 7 Cum cântăm?
- 8 Cum audiem muzica?
- 9 Durata sunetelor muzicale
- 10 **Cântecul și diversitatea lui**
- 11 De ce omul cântă?
- 12 Cum se creează un cântec?
- 14 Să cântăm pe sunetele și notele **sol** și **mi**
- 16 Să compunem melodii pe sunetele **sol** și **mi**
- 17 Cântecul neamului – doina
- 18 **În lumea muzicii de dans**
- 19 Cum ritmul organizează muzica?
- 20 Dansurile neamului
- 21 Pauza
- 22 Muzica de dans creată de compozitori
- 24 **Marșul în lumea muzicii**
- 25 Pauza de jumătate de timp
- 27 Cântecul, dansul, marșul în viața noastră
- 28 **Îmbinarea celor trei tipuri de muzică**
- 29 *Autoevaluare*

2 EXPRESIVITATEA ȘI DESCRIPTIVITATEA MUZICII

- 30 **Muzica – expresie a sentimentelor umane**
- 32 Sentimentele exprimate prin dans
- 33 Sunetul și nota **la**
- 34 Tăria sunetelor muzicale
Nuanțele dinamice
- 37 Să elaborăm planul de interpretare a cântecului
- 38 Sentimentele exprimate în marș
- 40 **Portretul muzical**
- 41 Mersul melodiei
- 42 Portretul muzical în cântec

- 43 Sunetul și nota **do**
- 46 **Muzica și mișcarea**
- 47 Tempoul
- 48 **Tabloul muzical**
- 53 *Autoevaluare*

3 CARACTERUL VARIAT AL MUZICII

- 55 **Caracterul cantabil al muzicii**
- 55 Cântecul fără cuvinte
- 60 **Caracterul dansant al muzicii**
- 61 Sunetul și nota **re**
- 62 **Caracterul de marș al muzicii**
- 63 Să cântăm în caracter de marș
- 64 Să improvizăm ritmuri în caracter de marș
- 65 Sunetul și nota **fa**
- 67 Să acompaniem melodia muzicii în caracter de marș
- 69 *Autoevaluare*

4 CÂNTECUL, DANSUL, MARȘUL ÎN CREAȚII MUZICALE DE PROPORȚII

- 70 **Cântecul – element principal al operei**
- 73 Să interpretăm cântecele îndrăgite
- 76 Măsura de doi timpi
- 78 **Dansul – element principal al baletului**
- 80 Măsura de trei timpi
- 81 Sunetul și nota **si**
- 82 **Marșul în muzica simfonică**
- 83 **Interacțiunea cântecului, dansului, marșului în genurile muzicale simfonice**
- 85 Să confecționăm instrumente muzicale
- 89 *Autoevaluare*

90 REPERTORIUL DE CÂNTECE

Cântecul, dansul, marșul în lumea muzicii

1

Ce este muzica?

Muzica este arta sunetelor, creată de oameni. Există *muzică populară* și *muzică profesionistă*.

Muzica populară este compusă de autori necunoscuți din popor, iar cea profesionistă – de compozitori. Diverși compozitori apelează necontenit la muzica populară – nesecată sursă de inspirație.

Interpretați expresiv cântecul „Țărișoara mea”.

Țărișoara mea

Muzică și versuri: Grigore Vieru

Moderato
mf

1. Am o ca - să prin-tre ra - muri, Ță-ri-șoa-ra mea,
Am un sat în - treg de nea - muri, Ță-ri-șoa-ra mea,
Am un co-dru, o câm - pi - e, Ță-ri-șoa-ra mea,
Am un grai ce-mi pla-ce mi - e, Ță-ri - șoa - ra mea!
Ță - ri - șoa - ra mea!

2. Am un plai ca din poveste,
Țărișoara mea,
Altul mai frumos nu este,
Țărișoara mea,

El mi-i drag până la stele,
Țărișoara mea,
Și pân' dincolo de ele,
Țărișoara mea!

Când trăiește muzica?

Muzica trăiește atunci când este ascultată și interpretată. Pentru ca muzica să dăinuie, trebuie să existe compozitorul, interpretul și ascultătorul.

Compozitorul creează lucrări muzicale.

Interpretul redă cu ajutorul vocii sau al unui instrument opera muzicală.

Ascultătorul audiază creația compozitorului în executarea interpretului.

**Micul Mozart
cântă la clavecin**

Wolfgang Amadeus Mozart

Cu peste 200 de ani în urmă în Austria a trăit marele muzician Mozart. A îndrăgit muzica de la trei ani, cântând la clavecin. De foarte multe ori, noaptea, se trezea din somn și intona melodiile care-i veneau în minte. La șase ani cânta în fața publicului, fiind supranumit „copilul-minune”.

În copilărie a avut numeroase turnee¹ concertistice, uimind ascultătorii din multe țări.

Mozart a devenit un mare compozitor. Muzica lui și astăzi este fermecătoare.

- Ce face compozitorul ca să existe muzica?
- Ce face interpretul ca să trăiască muzica?
- Ce pot face ascultătorii pentru a înțelege muzica?

se compune
se scrie
se fredonează
se ascultă
se audiază
se cântă
se interpretează

¹ Turneu – (aici) călătorie pe care o face un artist spre a da o serie de reprezentații.

Cum cântăm?

Prin cânt exprimăm sentimente, comunicăm idei.

1. Începem și sfârșim interpretarea după gestul mâinii învățătorului. În clasă, învățătorul îndeplinește rolul de dirijor.
2. Inspirăm aerul liniștit, fără a ridica umerii.
3. Nu luăm aer în mijlocul cuvântului.
4. Pronunțăm clar cuvintele cântecului.
5. Potrivim tăria vocii cu cea a colegilor.

1. Învățați și interpretați expresiv piesa „Cine cântă-așa”, respectând regulile de cânt.

Cine cântă-așa

Vivo, energico

Versuri și muzică: Grigore Vieru

1. Cântă fe-te-le fru-mos Și bă-ie-ții tot a-șa!
2. Cântă fe-te-le du-ios, iar bă-ie-ții ca fe-ciori!

Ci-ne cân-t-a-șa fru-mos Dra-gu-i es-te cer și stea!
Ci-ne cân-t-a-șa fru-mos Dra-gu-i e pă-mânt cu flori!

La, la, la la, la, la, la la, la, la, la, la, la la, la, la, la, la, la, la, la, la.

2. Alegeți expresia potrivită și interpretați cântecul sub formă de dialog muzical între fete și băieți.

Cum cântăm?

- duios ←
- hotărât ←
- solemn ←
- vesel ←
- jucăuș ←

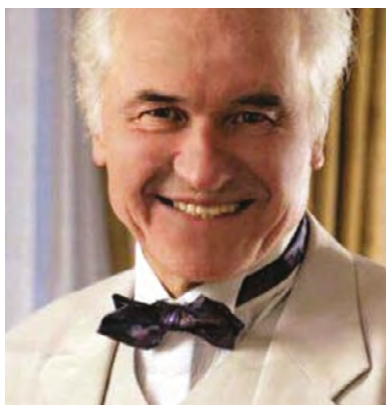

Cum audiem muzica?

1. Facem liniște totală înainte ca muzica să înceapă a suna.
2. Ne concentrăm atenția asupra celor propuse de a fi urmărite în lucrarea muzicală.
3. Menținem liniștea până când lucrarea muzicală va răsună în întregime.
4. Ne obișnuim să ascultăm muzica la un volum potrivit de tare.
5. Îngăduim câteva clipe să se potolească impresiile, apoi începem discuția despre muzica audiată.

Audiați valsul „Gramofon” de E. Doga, respectând regulile audiției.

Eugen Doga
(născut 1937)

Eugen Doga. Valsul „Gramofon”

Eugen Doga este unul dintre cei mai mari compozitori români. El compune cântece, muzică instrumentală, de balet, pentru teatru, filme și desene animate.

Compozitorul Doga este supranumit „Om al Mileniului”. Numele Eugen Doga este înscris în lista marilor personalități ale lumii. Muzica lui răsună în importante săli de concerte.

Valsul „Gramofon” este o capodoperă muzicală.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- Fr. Schubert.
„Moment muzical, f-moll”.
- J.S. Bach. „Musette”
din „Caietul de note”
al Annei Magdalena Bach.

Gramofon

Durata sunetelor muzicale

Sunetele alcătuiesc lucrările muzicale. Ele sunt diferite ca lungime: unele durează mai mult, altele – mai puțin.

Durata sunetelor muzicale se măsoară în timp. Sunetele muzicale se înscriu cu semne speciale numite **note**.

Durata de un timp – **pătrimea** → = pas

Durata de jumătate de timp – **optimea** → + = = iu-te

1. Stabiliți corespondențe între desene și durata sunetelor muzicale.

2. Rostiți versurile conform duratei sunetelor muzicale reprezentate prin imagini.

3. Exersați îmbinările duratelor sunetelor muzicale reprezentate în desene. Utilizați băți din palme, la tobiță sau pocneturi din degete.

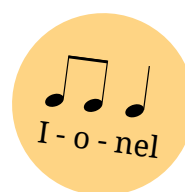
a)

b)

4. Descoperiți cum se grupează duratele sunetelor în nume de fete și băieți. Potrivți-vă numele propriu cu o variantă.

Cântecul și diversitatea lui

Cântecul reprezintă cel mai răspândit tip de muzică.

Există cântece pentru toate vârstele și pentru toate ocaziile.

Cântecul este prezent și în obiceiurile populare. Se disting cântece din folclorul copiilor, cântece populare ori cele create de compozitori în colaborare cu poeții. Cântecele sunt variate și după stările sufletești: de bucurie, tristețe, entuziasm etc.

1. Descoperiți diversitatea cântecului în imagini.

2. Interpretați cântecul popular „Zi-i din cimpoieș”.

Zi-i din cimpoieș (cântec popular)

Vesel

C

1. Frun-zu - li - ță de tri - foi, Hop, hop, iac - a - șa,

C

Zi-i, bă - di - ță, din cim - poi, Iac - a - șa și-a - șa.

F

Zi-i din cim-po - ieș mai ta - re, S-a - u - dă sa - tul din va - le,

A7

dm

S-a - u - dă sa - tul din va - le, Iac - a - șa și-a - șa.

G7

C

2. Frunzuliță bolovan,
Hop, hop, iac-așa,
Ia strigați la un cioban,
Iac-așa și-așa.

Să păzească oile,
Că mănâncă florile,
Că mănâncă florile,
Iac-așa și-așa.

De ce omul cântă?

Omul cântă atunci când este vesel sau trist. Prin cântec el își exprimă stările sufletești, povestește fapte și redă gânduri. Cântecele îl însoțesc pe om la muncă, odihnă și la sărbători. Mama cântă legănând copilul. Tatăl cântă dacă se află departe de casă, de sat, de familie. Cântă tânărul îndrăgostit și omul singuratic. Prin cânt oamenii comunică.

1. Observați în ce momente din viață, redate în imagini, sună muzica.

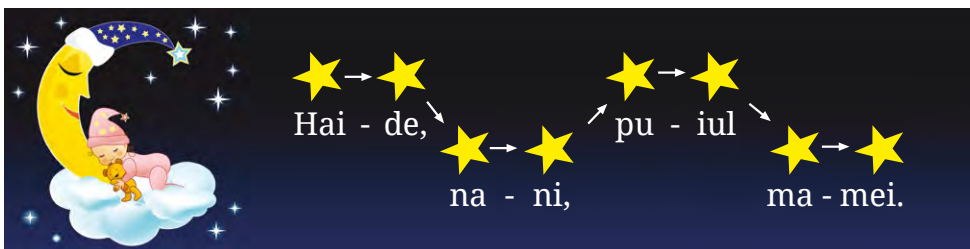

2. Auziți „Cântecul de leagăn” de W.A. Mozart. Redați mișcarea melodiei cu gestul mâinii.

Aflați mai mult

Copilul adoarme mult mai repede auzind **cântecul de leagăn**. El este intonat cu vocea duioasă a mamei, încetișor, cu multe dezmierdări. Prin cânt mama comunică cu pruncul. Cântecele creează emoții pozitive, face somnul mai liniștit, cu vise frumoase.

3. Fredonați fragmentul dintr-un cântec de leagăn, utilizând imaginea de mai jos.

4. a) Completați cântecul de leagăn de mai jos cu unul dintre cuvintele potrivite: *puiculiță, hulubaș, îngeraș, drăgălaș, cocuță, floricea, voinicel, frumușel*.

Haide nani, puiul mamei,
Haide nani, 😊 ...

Că mama te-a legăna,
Din guriță ți-a cânta.

- b) Fredonați melodia acestui cântec de leagăn.

Cum se creează un cântec?

În cântec se îmbină armonios melodia cu versurile.

Poetul scrie versurile. El exprimă gândurile, sentimentele și stările lui sufletești.

Compozitorul se inspiră din opera poetului și compune melodia cântecului.

În **cântecul popular**, autorii versurilor și melodiei sunt necunoscuți.

1. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Casa noastră” pe versurile poetului Grigore Vieru și muzica compozitorului Ion Macovei.

Casa noastră

Moderato *mf* *dm*

1. Fru - moa - să e gră - di - na Cu
nuc su-nând din foi! Fru - moa-să-i ca - sa noa-stră Cu
ma-ma lân-gă noi, Cu ta-ta lân-gă noi! 2. Fru- ta-ta lân-gă noi!

2. Frumos, frumos e cerul
Cu soare după ploi!
Frumoasă-i casa noastră,
Cu mama lângă noi,
Cu tata lângă noi!

2. Caracterizați melodia cântecului „Casa noastră”, selectând cuvintele potrivite din șirul ce urmează: *liniștit, calm, cu blândețe, tulburat, zgomotos, sincer, pașnic, vioi, cu foc*.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- R. Schumann, piesele „Melodie” și „Cântec rustic” din „Album pentru tineret”, opus 68.

Aflați mai mult

Vocea fiecărei persoane este unică, irepetabilă. Ea este capabilă să exprime diferite sentimente, emoții, fără a fi nevoie de cuvinte. Pentru a cânta foarte bine, vocea trebuie să fie antrenată. Variate genuri de muzică pot fi interpretate diferit.

3. 🔄 Notați pe caiet o listă de interpreți renumiți în muzica populară și în muzica academică.
4. 🎵 Cum credeți, prin ce este frumoasă vocea umană când cântă?
5. 🎵 Cum poate fi interpretat cântecul „Casa noastră”? Utilizați schema de mai jos.

Cum poate fi interpretat un cântec

Sugestii de interpretare expresivă a cântecului

- Respectăm poziția la cânt.
- Începem și terminăm cântul împreună cu colegii.
- Respectăm locul respirației.
- Intonăm just melodia.
- Pronunțăm clar și ritmic cuvintele.
- Exprimăm prin cânt starea emoțională.

6. 🎵 Apreciați propria interpretare și interpretarea colegilor a cântecului „Casa noastră”, utilizând sugestiile de mai sus.

Să cântăm pe sunetele și notele **sol** și **mi**

Principalul element al muzicii este **melodia**, care reprezintă un șir expresiv de sunete. Sunetele muzicale se redau grafic (prin note) și cu gestul mâinii.

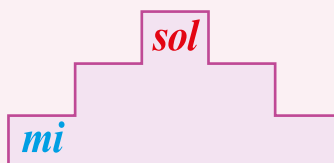
Să descoperim cum poate fi redată înălțimea sunetelor într-o melodie de cântec.

Să ne amintim

Nota **sol**:

Nota **mi**:

1. Rostiți textul conform duratei sunetelor muzicale reprezentate în desenul de mai jos.

2. a) Observați ce se schimbă în fragmentul melodic: durata sau înălțimea sunetelor muzicale.

- b) Intonați melodia arătând cu gestul mâinii înălțimea sunetelor.

3. Interpretați expresiv cântecul „Gutuița”.

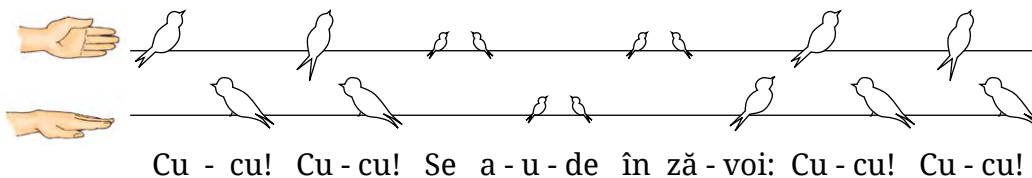

Gutuița

(din folclorul copiilor)

4. Intonați melodia respectând succesiunea sunetelor **sol**, **mi** și utilizând gestul mâinii.

5. Interpretați „Cântecelul” arătând cu gestul mâinii notele **sol** și **mi**.

Cântecel

(din folclorul copiilor)

Cu-cu! Cu-cu! 1. Se a - u - de în ză-voi: Cu-cu! Cu-cu! sol-mi.

2. Hai-de să cân-tăm și noi sol-mi, sol-mi,

3. Să-n-vă-țăm un cân-te-cel sol-mi, sol-mi,

4. Mi-ti-tel și fru-mu-șel sol-mi, sol-mi.

6. Intonați numele colegilor cu expresivitate diferită.

Doi - na!

- Duios
- Trist
- Solemn
- Glumeț
- Vesel

I - o - nuț!

7. Compuneți o melodie pentru „Cântecul vântului”.

U - u! Su - fl-un vân-tu - leț, U - u! Su - flă în-drăz - neț!

Să interpretăm cântecele îndrăgite

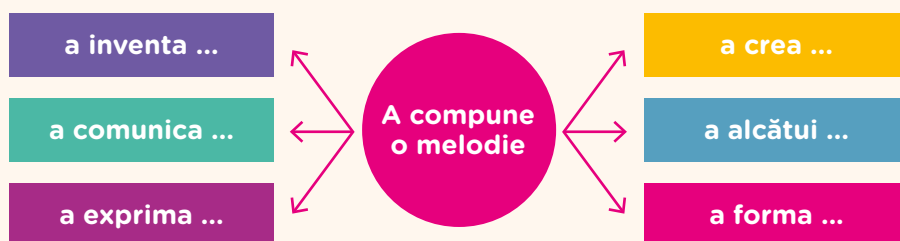
În cor, toți împreună

Cu soliști și cor

Să compunem melodii pe sunetele **sol** și **mi**

Șirul sunetelor dintr-o melodie este organizat, are sens. Asemenea comunicării prin cuvinte, prin sunetele unei melodii pot fi transmise emoții, sentimente și mesaje. Textul poetic sugerează expresivitatea melodiei.

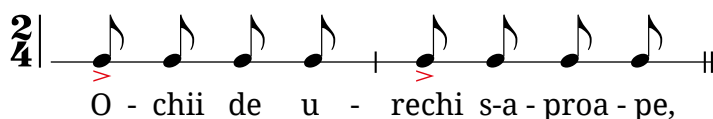
1. Citiți versurile și descoperiți mesajul. Ce dispoziție reiese din versuri?

Ochii de urechi s-aproape,
Dar urechile n-au pleoape,
Nu se-nchid, rămân la pândă –

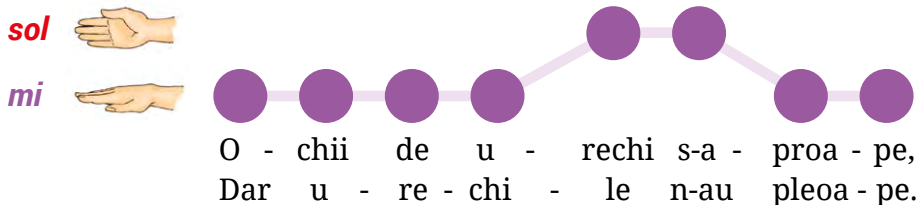
Oare ce ar vrea să prindă?
Muzici susură din toate –
Le aude cine poate.

Iulian Filip

2. Împărțiți textul poetic pe silabe. Exersați citirea ritmică a textului după model.

3. Exersați un model al melodiei pe sunetele **sol** și **mi**.

4. Modelați alte variante de melodie pe sunetele **sol** și **mi**. Alegeți cea mai expresivă variantă.
5. Notați pe caiet linia melodică și executați expresiv melodia pentru întreg textul poetic.

Cântecul neamului – doina

Cel mai vechi cântec al poporului nostru este **doina**. Prin doină se exprimă sentimentul de dor și de jale. Doina alină sufletul în clipele triste.

Cuvântul *a doini* înseamnă a cânta cu voce, din fluier sau din frunză.

1. 🎧 Audiați doine în interpretarea celebrilor cântăreți de muzică populară.
2. 📖 Prin ce se deosebește doina de celelalte cântece?
3. 🎤 Învățați după auz și interpretați cântecul „Doina”.

Doina

Versuri populare

Muzică: Mihai Ungureanu

1. Pe-un pi-cior de plai, Pe-o gu-ră de rai, – Ia - tă vin în ca-le,

Se co-bor la va-le, la - la, la - la, la-la, la-la, la-la, la - la, la - la, la - la.

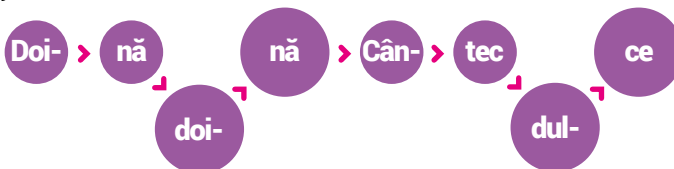
2. Trei turme de oi,
De oi bucălăi,
Trei turme de miei,
Cu trei ciobănei. | 3. Coboară din munți,
Din munții cărunți,
Ei tot mână-n șir
Bâr, oiță, bâr. | 4. După frunză deasă,
Iarbă de mătăasă,
Apă răcoroasă,
Doină mai duioasă. |
|--|--|--|

4. 🎧 Redați cu mișcarea mâinii în spațiu conturul melodic al doinei.
5. 🎵 Improvizați o melodie doinită pe versurile poetului V. Alecsandri, pe sunetele **sol** și **mi**:

sol

mi

Doină, doină, cântec dulce!
Când te-aud, nu m-aș mai duce.

Doină, doină, vers cu foc!
Când răsunî, eu stau pe loc.

În lumea muzicii de dans

Muzica și dansul (coregrafia) sunt legate între ele de-a lungul timpului. Prin dans, omul își exprimă emoțiile. Există dansuri: populare, clasice, de societate, moderne etc.

1. Studiați imaginile și numiți dansurile redată în ele.

Grigoraș Dinicu
(1889–1949)

Grigoraș Dinicu. „Hora staccato”¹

Grigoraș Dinicu a fost un mare violonist și compozitor român. A studiat și interpretat deopotrivă muzica clasică și cea lăutărească, fiind supranumit „rege al lăutarilor”.

La 18 ani, când absolvea Conservatorul, a interpretat o compoziție proprie, numită „Hora staccato”. Această piesă l-a făcut celebru.

2. Audiați „Hora staccato” de Gr. Dinicu. Ce calități ale poporului nostru exprimă această creație?
3. Intonați pe note cântecelul „Împreună să jucăm”, apoi interpretați-l sub formă de dialog muzical.

Împreună să jucăm

Jucăuș

1. Îm-pre - u - nă să ju - căm, Ho - ra ma - re să for - măm,
2. Să mai vi - nă la ju - cat, Ci - ne pân - a - cum a stat.

¹ *Staccato* – mod de interpretare a muzicii cu întreruperi scurte.

Cum ritmul organizează muzica?

Melodiile se deosebesc între ele, fiecare având ritmul său propriu. Ritmul organizează mersul melodiei. Adeseori, doar datorită ritmului, putem recunoaște melodia audiată sau interpretată.

1. Divizați-vă în două grupuri: primul interpretează melodia cântecelului „Împreună să jucăm”, iar celălalt execută ritmul lui prin bătai din palme.

melodia

1. Îm-pre - u - nă să ju-căm, Ho-ra ma-re să for-măm,
2. Să mai vi - nă la ju-cat, Ci-ne pân - a - cum a stat.

ritmul

lu - te, iu - te, iu - te pas. lu - te, iu - te, iu - te pas.

2. Executați ritmurile cântecelor învățate prin bătai ușoare din palme.

Accentul (>) evidențiază anumite sunete într-o melodie.

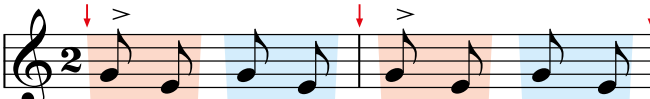
3. Rostiți textul accentuând silabele marcate cu semnul >.

Câ - te doi tot îm-pre-u-nă
Să ju-căm cu vo - ie bu-nă!

Mersul melodiei se măsoară în timpuri.

Mersul melodiei poate fi alcătuit dintr-un timp accentuat și unul neaccentuat.

Hai-de, joa-că voi - ni - ceș - te,
Joa-că și te ve - se - leș - te!

Dansurile neamului

Din timpuri străvechi, dansul s-a plasat pe un loc de frunte în cultura neamului nostru. „Felul de a juca al moldovenilor este cu totul diferit de al altor neamuri. Că ei nu joacă câte doi ori câte patru ca francezii sau polonezii. ...Ei se prind toți de mână și joacă în cerc, mișcându-se în pas egal și măsurat de la dreapta la stânga. Jocul acesta se cheamă **horă**...” – așa a caracterizat cel mai răspândit dans popular al nostru Dimitrie Cantemir.

1. Audiați și vizionați dansurile populare „Hora” și „Sârba” în interpretarea orchestrei și Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc”.
2. Prin ce se deosebește dansul „Hora” de „Sârba”?

3. Interpretați cântecul popular de joc „Alunelu”.

Alunelu

Vioi

1. A - lu - ne - lu, A - lu - ne - lu, Hai la joc,

Să ne fi - e, să ne fi - e, Cu no - róc,

Refren: Ci - ne ho - ra o să joa - ce Ma - re, ma - re se va fă - ce,

Ci - ne n - o ju - ca de - fel Va ră - mâ - ne mi - ti - tel.

(Hand icons indicate dance movements: clapping and clapping with hands raised.)

2. Alunelu, Alunelu, nu mai sta,
Bate talpa, bate talpa, uite-așa!

Refren.

3. Alunelu, Alunelu, sus sălțați
Și la stânga, și la dreapta, haideți frați!

Refren.

Pauza

Tăcerea în muzică se numește **pauză**.
Când pauza durează un timp, ea se numește **pauză de pătrime**.
Semnul grafic al pauzei de pătrime este , iar gestul mâinilor .

1. Învățați după auz și interpretați cântecul „Foaie verde siminoc”.

Foaie verde siminoc

(cântec popular de joc)

Allegretto

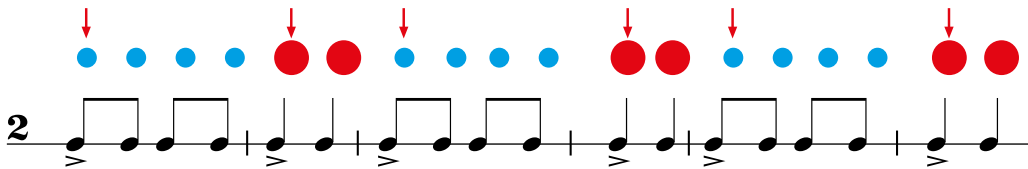

1. Foa-ie ver - de si - mi - noc, ui - te-a - șa tot a - șa
Să-n-vâr-tim ho - ra cu foc ia - ca, ia - c-a - șa
Și - na - in - te, și - na - poi, ui - te-a - șa tot a - șa
Cum se joa - că pe la noi, ui - te-a - șa și-a - șa.

2. Tot pe loc, pe loc, pe loc,
Să răsară busuioc,
Să răsară câte-un fir,
Câte-un fir de trandafir.

3. Să răsară câte-un snop,
Să miroase-a busuioc.
Bate pasul voinicesc
Pe pământul strămoșesc.

2. Executați exercițiul ritmic evidențiind timpii accentuați.

Lu-nă, lu-nă no-uă, Ta - ie pâi-ne-a-n do-uă și ne dă și no-uă.

Muzica de dans creată de compozitori

Melodii în ritmuri de dans au creat majoritatea compozitorilor din lume. Drept izvor de inspirație pentru ei sunt melodiile dansurilor populare.

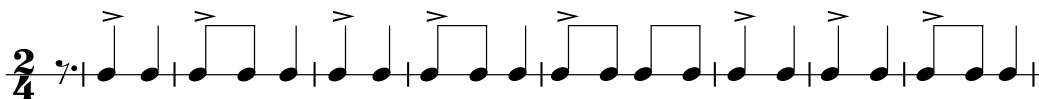
Serghei Rahmaninov
(1873–1943)

Serghei Rahmaninov. „Polca italiană”

Serghei Rahmaninov a fost un celebru compozitor, dirijor și pianist rus.

Într-o călătorie prin Italia a rămas impresionat de muzicanții care interpretau melodii pentru trecători. Una dintre acestea l-a inspirat în compunerea piesei în ritm de dans „Polca italiană”. Melodia veselă, săltăreață a acestei lucrări creează buna dispoziție și îndeamnă la dans.

1. 🎧 Audiați și vizionați interpretarea piesei „Polca italiană” de S. Rahmaninov.
2. 🎤 Executați desenul ritmic în timpul auditei piesei.

Aflați mai mult

Polca este un dans popular sprinten de perechi. Dansul a apărut în Cehia. Apoi s-a răspândit în multe țări ale lumii.

Există melodii de polcă și în muzica noastră populară. Ca exemplu poate servi „Polca din bătrâni”, interpretată de Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii” (director artistic – Nicolae Botgros, Artist al Poporului).

3. 🎧 Audiați și vizionați fragmentul din concert în care Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii” interpretează „Polca din bătrâni”.
4. 🎤 Prin ce se aseamănă „Polca din bătrâni” cu „Polca italiană” de S. Rahmaninov?

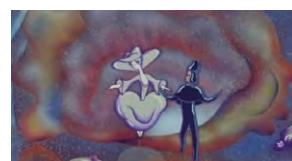
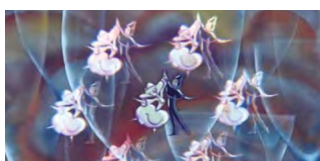
Dmitri Șostakovici. „Vals-glumă”

În creația compozitorului rus Dmitri Șostakovici, bine cunoscută în lume, sunt și piese destinate copiilor. Una dintre cele mai frumoase lucrări este „Vals-glumă”, inclusă în culegerea „Dansurile păpușilor”. Muzica valsului creează imaginea unor figuri jucării dansând în ritm de vals, cu mișcări de rotație.

Dmitri Șostakovici
(1906–1975)

5. Audiați „Vals-glumă” de Dm. Șostakovici și descoperiți evenimentele sonore cu ajutorul imaginilor de mai jos.

6. Cum credeți, de ce compozitorul a numit lucrarea „glumă”?

Valsul este un dans de salon, executat în perechi. A apărut în Austria și apoi s-a răspândit în toată lumea. Valsuri celebre au compus Johann Strauss (fiul), Serghei Prokofiev, Frédéric Chopin, Eugen Doga ș.a.

7. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Țara mea”.

Țara mea

Versuri populare

Muzică: Dumitru Georgescu Kiriac

Andante

1. Ța - ra mea a - re lă - nuri mă - noa - se, Dea-luri în -
nal-te, pli - ne de flori, A - pe - le lim-pezi și ră - co -
roa - se, Ce - rul al - bas - tru fă - ră de nări.

2. Țara mea are oameni de frunte, Holde pe șesuri, codrii la munte,
Înalți ca brazii, harnici bărbați, Ah! Eu sunt mândru de țara mea.

Marșul în lumea muzicii

Muzica de marș exprimă sentimentele de bărbăție, curaj, avânt, victorie, triumf și glorie. Ritmurile și melodiile de marș îndeamnă oamenii la o mișcare comună și cadențată¹.

Eugen Doga. „Marș”

Muzica celebrului compozitor Eugen Doga este melodioasă, emană bunătate și căldură. Ea este interpretată și admirată de la mic la mare.

„Marșul” lui Eugen Doga impresionează prin caracterul înălțător și festiv. El trezește sentimente de mândrie națională. La scrierea acestui marș, compozitorul s-a inspirat din melodia cântecului popular „Frunză verde de rogoz”.

1. Audiați „Marșul” de E. Doga.
2. Executați ritmul lui prin bătăi ușoare din palme.

3. Interpretați cântecul din folclorul copiilor „Marșul soldaților”, imitând sunarea trâmbiței.

Marșul soldaților

Hotărât

A - uzi trâm-bi - ța ră - su - nă: Ti - ti - ta! Și sol -

da - ții se a - du - nă: Ti - ti - ta! Stea - gul fâl - fâ - ie în

vânt trei cu - lori. Ca - den - țaț pă-șesc în rând. Un, doi!

¹ Cadențat – executat cu sau în *cadență*: mișcare ritmică și uniformă.

Pauza de jumătate de timp

Pauza dintre sunetele muzicale oferă expresivitate creației interpretate. Pauza care durează o jumătate de timp se numește **pauză de optime**.

Semnul grafic al pauzei de optime este

1. Descoperiți expresivitatea melodiei în cântecul „Ceasul”.

Ceasul

2. Care este importanța pauzei în acest cântecel?
3. Învățați după auz și interpretați în caracter de marș cântecul „Soldații”.

Soldații

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Zlata Tcaci

2. Hei, hei, hei,
Vesel cântă ei!
Noi prin colbul ca un nor
Ne luăm din urma lor,
Hei, hei, hei! } *bis*

3. Ai, ai, ai,
Ai, ce mai alai!
Însă mama după noi
Ne tot strigă înapoi,
Ai, ai, ai! } *bis*

Piotr Ceaikovski
(1840–1893)

Piotr Ceaikovski. „Marșul soldăților de lemn”

Muzica compozitorului rus Piotr Ceaikovski se distinge prin bogăție melodică.

Piotr Ceaikovski a compus și piese muzicale pentru copii. Una dintre aceste piese este „Marșul soldăților de lemn”, inclusă în celebrul său „Album pentru copii”. Intonațiile și ritmul marșului redau pașii cadențați ai soldăților-jucării.

4. Audiați „Marșul soldăților de lemn”, imitând pașii soldăților în ritmul muzicii.

5. Interpretați cântecul-joc muzical „Un elefant...”

Un elefant...

Caracter de marș

Un e - le - fant se le - gă - na

Pe o pân - ză de pă - ian - jen,

Și pen - tru că nu se ru - pea,

A mai che - mat un e - le - fant.

Descrierea jocului: Cel puțin 12 copii formează un cerc. În centrul lui se află un elev. După interpretarea fiecărei strofe, în cerc intră un elev... ș.a.m.d. până la 10 copii. Interpretarea va fi însoțită de bătăi din palme, accentuându-se silabele marcate (>).

Cântecul, dansul, marșul în viața noastră

Oamenii se bucură la auzul unui anumit tip de muzică, al unei anumite melodii. Muzica pe care o ascultăm și interpretăm ne influențează dispoziția, gândurile și faptele. Muzica are un rol important în viața noastră.

1. a) Interpretați compozițiile muzicale „Țărișoara mea” (pagina 5) și „Cine cântă-așa” (pagina 7) în trei caractere:

Cântec

duios
lin
melodios

Dans

sprinten
săltăreț
jucăuș

Marș

cadențat
hotărât
curajos

- b) Care dintre ele este cel mai potrivit pentru aceste creații muzicale?
2. Ce tip de muzică se potrivește pentru o dedicație învățătorului vostru?
3. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Învățătorul”.

Învățătorul

Versuri: Grigore Vieru

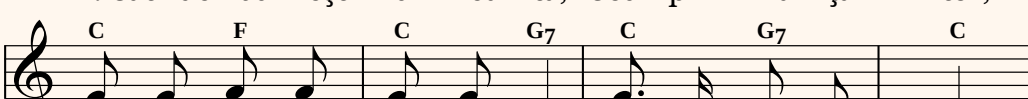
Muzică: Vasile Verega

Vioi C F C G7 C F C

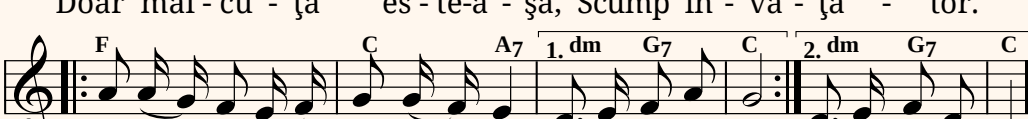
1. Cât de bun ești Dum-nea - ta, Scump în - vă - ță - tor,

C F C G7 C G7 C

Doar măi - cu - ța es - te-a - șa, Scump în - vă - ță - tor.

F C A7 1. dm G7 C 2. dm G7 C

Mâini o su-tă de-ai a - vea, Scump în-vă-ță-tor, Scump în-vă-ță-tor,
Cu toa - te ne-ai mân-gâ-ia.

2. Cât de bun ești Dumneata,
Scump învățător,
Doar izvorul este-așa,
Scump învățător.

3. Cât de bun ești Dumneata,
Scump învățător,
Doar soarele este-așa,
Scump învățător.

4. Alcătuiți individual câte o listă cu creații muzicale preferate.

Îmbinarea celor trei tipuri de muzică

Cele trei tipuri mari de muzică – **cântecul**, **dansul**, **marșul** – se pot îmbina între ele. Aceasta se produce datorită elementului lor comun – *melodia*. Din îmbinarea tipurilor principale de muzică au apărut: *cântece-dansuri*; *cântece-marșuri*; *marșuri-dansuri*; *cântece-dansuri-marșuri*.

1. Audiați piesa „Imnul¹ neamului” de Ilie Gorincioi, pe versurile lui Grigore Vieru, în interpretarea Capelei Corale „Moldova”.
2. Cărui tip de muzică corespunde piesa „Imnul neamului”? Ce îndemn conține?
3. Învățați și interpretați cântecul de joc „Cum cântă țara”.

Capela Corală „Moldova”, dirijor – Valentin Budilevski

Cum cântă țara

Versuri: populare, prelucrate de Grigore Vieru

Muzică: populară

Sârbă G D7 G

1. Frun-ză ver-de ca se-ca-ra, Hai, doi-na, doi-na, doi-na,
2. Un-de merg și ori-ce fac Îmi iau cân-te-cul meu drag.

G H7 em

A-u-ziți cum cân-tă ța-ra, Hai, doi-na, doi-na, doi-na.
Și doi-nind la deal, la va-le, Mai u-șor grâ-ul ră-sa-re.

Refren: G D7 G

Am să cânt și eu cu ea, Hai, doi-na, doi-na, doi-na,

G G H7 em

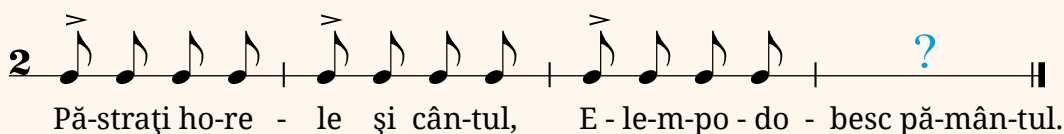
Că e ță-ri-șoa-ra mea, Hai, doi-na, doi-na, doi-na.

¹ *Imn* – cântec solemn pentru preamărirea unui eveniment din viața unui erou, a unui neam.

Autoevaluare

1. Dacă te-ai întâlni cu o persoană care nu știe ce este muzica, ce i-ai povesti despre această artă?
2. Elaborează câteva reguli de audiere a muzicii pentru colegii tăi din clasa întâi.
3. Realizează un studiu astfel: întreabă persoane de diferite vârste și profesii de ce omul cântă? Ordonează răspunsurile într-o succesiune și alege cel mai interesant dintre ele.
4. Compune continuarea desenului ritmic și execută-l la un instrument muzical pentru copii.

5. a) Improvizează o melodie pe sunetele **sol** și **mi** în baza textului de mai jos.
„Cui îi place muzica
Știe ce-i duminică.” (Gr. Vieru)
b) Scrie/notează pe caiet, cu ajutorul simbolurilor, cea mai reușită variantă.
6. Numește momentele din viață când sună cântecul, dansul, marșul.
7. Completează pe caiet tabelul de mai jos cu exemple de creații muzicale studiate.

Tipul de muzică	Titlul creației muzicale, autorul	Genul (cântec, dans, marș)
Muzică creată de compozitor		
Creație muzicală populară		
Muzică interpretată de cor		

Muzica - expresie a sentimentelor umane

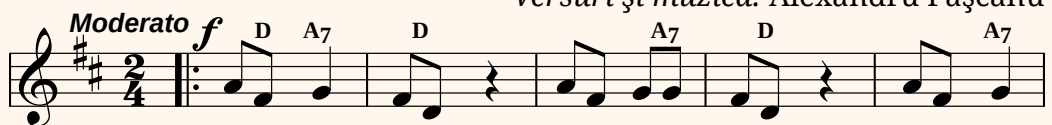
Operele muzicale ajută la exprimarea trăirilor și gândurilor. Muzica redă și sentimente deosebit de puternice din viața omului – dor, mândrie, tristețe, veselie etc.

1. Învățați și interpretați expresiv piesa vocală „Cântă”.

Cântă

Versuri și muzică: Alexandru Pașcanu

1. { Te-ai tre-zit? Cânt-tă! Spa-lă-te și cân-tă! Ai mân-cat?
Ve-sel ești? Cânt-tă! Ai ne-ca-zuri? Cânt-tă! Când te joci!
2. { La o - raș Cânt-tă! Și la ța-ră Cânt-tă! Sus pe munți
Ci-ne-i bun Cânt-tă! Cânt-tă și te-n-cân-tă Cei cu-mînți

1. { Cânt-tă! Cânt-tă și pe drum
Cânt-tă! Cânt-tă și a - cum! Noi cân-tăm cu drag
2. { Cânt-tă Și pe li-to - ral
Cânt-tă Cât mai mu-zi - cal.

Tra, la, la, la, tra, la, la, Vrem să fi-e mu-zi - cal, Tra, la, la, la

la, Noi sun-tem vo-ioși, să-nă-toși și fru-moși Pen-tru că,

Da, da, da

Știm cu toți cân-ta,

ta

Ludwig van Beethoven.

Piesa „Vesel. Trist”

Creația celebrului compozitor german Ludwig van Beethoven încântă inimile iubitorilor de muzică mai mult de 200 de ani.

Din copilărie, Beethoven a fost un talentat interpret la mai multe instrumente muzicale (clavescin, orgă, pian, vioară). La 8 ani a dat cel dintâi concert în public. Primele sale compoziții muzicale le-a făcut la vârsta de 12 ani.

Piesa pentru pian „Vesel. Trist” este alcătuită din trei părți. După expresia unei dispoziții vesele (în partea I) urmează expresia unei dispoziții triste (partea a II-a).

Ludwig van Beethoven
(1770–1827)

2. Audiati piesa „Vesel. Trist” și determinați cum se exprimă sentimentele omului în cele trei părți.
3. Redați caracterul muzicii din piesă desenând cu gestul mâinii conturul melodiei.
4. Explicați schimbarea sentimentelor din această creație muzicală, completând pe caiet tabelul de mai jos.

Repere pentru caracterizare	Structura piesei „Vesel. Trist”		
	Partea I	Partea a II-a	Partea a III-a
Sentimentul muzicii	Vesel	Trist	?
Caracterul melodiei	Sprinten	Domol	?
Conturul melodiei			?

5. Imaginile de mai jos reflectă diferite expresii ale emoțiilor. Numiți-le pe cele mai potrivite pentru caracterul piesei „Vesel. Trist”.

1

2

3

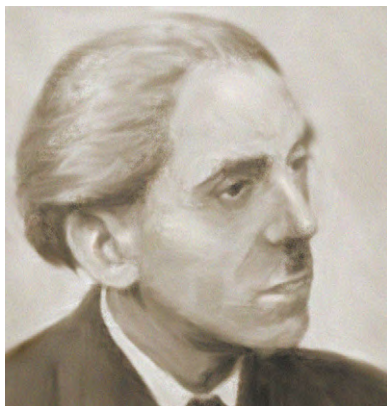

4

Sentimentele exprimate prin dans

Joc este numit dansul popular românesc. Melodiile însuflețite ale jocului oglindesc dragostea de viață a neamului nostru. Dansând, oamenii își pot exprima sentimentele legate de orice activitate sau eveniment din viață.

În trecut, jocul era o petrecere populară la care se dansa.

Eugen Coca
(1893–1954)

Eugen Coca. Piesa „Joc”

Eugen Coca, compatriotul nostru, a fost un talentat compozitor și violonist. De mic a învățat să cânte la vioară de la tatăl său, Costache Coca, lăutar renumit din părțile Sorociei. Îndrăgostit de muzica populară, Eugen Coca compune 22 de jocuri – piese pentru orchestra simfonică.

1. 🎧 Audiați piesa „Joc” de E. Coca. Descrieți ce dispoziție creează muzica.
2. 🎤 Învățați și interpretați cu voioșie cântecul „Cui îi place a hori”.

Cui îi place a hori

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Eugen Mamot

1. Cui îi pla - ce a ho - ri, Cui îi pla - ce a doi - ni,
Vo - io - și - a cui îi pla - ce,
Ma - re ma - re se va fa - ce!

2. Mie-mi place a hori,
Mie-mi place a doini,
Voioșia mult îmi place,

Mie-mi place a hori,
Mie-mi place a doini,
Cât de mare mă voi face?!

Sunetul și nota *la*

Sunetele dintr-o melodie relaționează¹ precum oamenii în timpul comunicării.

Sunetul și nota **la** urmează după sunetul și nota **sol**.

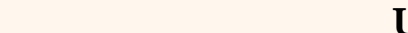

- 1.** Intonați melodia din folclorul copiilor „Uta, uta”, folosind și gestul mâinii.

Uța, uța

(melodie populară)

Răruț

U - ța, u - ța vră-bi - u - ța Se dă-n lea-găn cu cren-gu-ța,
 Sus, jos u - ța cu cren-gu - ța Se dă-n lea-găn vră - bi - u - ța.

2. Creați modele melodice la propriul nume, folosind notele *sol*, *mi* și *la* în diverse succesiuni.

Example:

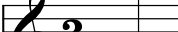

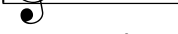
Ni - cu - șor
I - o - nuț

Mă - ri - oa - ra
Da - ni - e - la

- 3.** a) Ce emoții exprimă chipurile de copii de mai jos: veselie, tristețe, solemnitate, bucurie?

solemnitățe, bucurie:

A - ni - șoa - ra

A - le - xan - dru

- b) Intonați numele copiilor în corespundere cu emoțiile exprimate pe chipurile lor.

¹ *A relaționa* – (aici) a se afla în relație, în legătură.

Tăria sunetelor muzicale. Nuanțele dinamice

1. Ce sunete produc obiectele din imagini? Care este tăria lor sonoră?

încet (*p*)

potrivit de încet (*mp*)
potrivit de tare (*mf*)

tare (*f*)

Muzica poate să imită sunetele produse de ființe și lucruri.
În muzică, tăria sonoră se notează prin termeni de nuanță. Cele mai cunoscute nuanțe dinamice sunt: **încet**, **potrivit (de încet, de tare)**, **tare**. Însă nicio muzică nu poate suna într-o singură nuanță (tărie).

2. Alegeți nuanțele dinamice potrivite pentru interpretarea expresivă a „Cântecul de toamnă”.

Cântec de toamnă

Versuri: Vasile Lebedinski

Muzică: Mihai Ungureanu

Murmurând

1. Tre-mu-ră o frun-ză Sin-gu-ră pe ram.
2. Să nu fi-e pra-dă Vân-tu-lui pri-beag.

Ci - ne s-o a - u - ză? Vân - tul suf-lă-n geam.
Frun-za vrea să ca - dă Pe me - lea - gul drag.

Ci - ne s-o a - u - ză? Vân - tul suf-lă-n geam.
Frun - za vrea să ca - dă Pe me - lea - gul drag.

3. Executați cântecul „Trenul” cu acompaniament ritmic.

Trenul

(cântec-exercițiu)

Versuri: Grigore Vieru

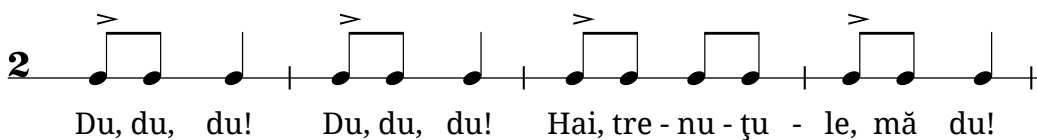
Muzică: Sergiu Croitoru

Andante

Tre-nul fu-ge, fu-ge, ni-meni nu-l a-jun-ge,
Tre-nul nu se te-me de ploi și tro-ie-ne.

4. Alegeți nuanțele dinamice potrivite pentru a descrie mersul trenului.

Semnul arată **creșterea treptată** a tăriei sonore.
Semnul indică **scăderea treptată** a tăriei sonore.

A. Imitați sunetul trenului ce vine din depărtare după schema:

p *f*

B. Redați apropierea și îndepărtarea trenului, schimbând tăria sonoră după schema:

p *f* *p*

5. Învățați și interpretați cântecul „Ecoul” cu respectarea nuanțelor dinamice indicate.

Ecoul

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Ion Macovei

1. Au-u! Au-u! Măi e-co-u-le, a-uzi? Măi e-co-u-le, a-uzi?

Spu-ne co-lo prin-tre duzi. Spu-ne co-lo prin-tre duzi. N-ai vă-zut un roi de-al-bi-ne?

N-ai vă-zut un roi de-al-bi-ne? Bi-ne, bi-ne, bi-ne, bi-ne!

Măi e-co-u-le, a-uzi? Măi e-co-u-le, a-uzi? A - u! A - u!

2. A-u! A-u!

Fiindcă eu n-am observat. } *bis*

Din știubei când a zburat. } *bis*

Mă jucam atunci cu goarna. } *bis*

– Iarna, iarna, iarna, iarna!

3. A-u! A-u!

– Măi, ecoule, ești prost. } *bis*

Să te-ntreb nici n-are rost. } *bis*

Iarna nu puteau să zboare! } *bis*

– Oare, oare, oare, oare?!

6. Exprimați nuanțele cântecului „Ecoul” prin mișcări ale corpului:

- Forte* cu brațele larg deschise;
- Piano* cu brațele apropiate;
- Crescendo* cu brațele ce se depărtează;
- Decrescendo* cu brațele ce se apropie.

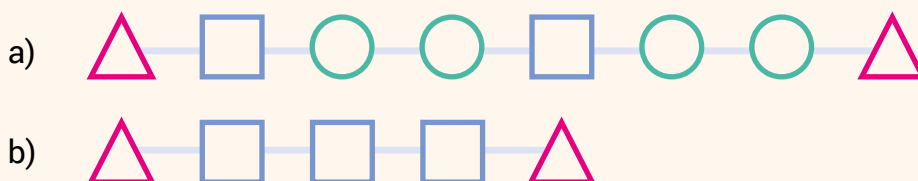
7. Interpretați cântecul „Ecoul” pe grupe: un grup cântă fraza muzicală pe nuanța *forte* (tare), alt grup continuă melodia pe nuanța *piano* (încet).

Să elaborăm planul de interpretare a cântecului

Interpretarea expresivă a unui cântec poate fi planificată. La începutul cântecului poate suna o introducere instrumentală – *ritornelă*. Melodia strofelor poate fi cântată de solist (un interpret) sau de ansamblul coral (un grup de interpreți). Melodia refrenului poate fi intonată de două ori consecutiv. Uneori interpretarea cântecului este însoțită de mișcări ale corpului sau mișcări de dans.

Legendă: **Ritornelă** **Melodia strofei** **Melodia refrenului**

1. Observați elementele de interpretare a cântecelor de mai jos:

2. Alegeți modelul potrivit pentru interpretarea „Cântecului de toamnă” și a cântecului „Ecoul”.
3. Elaborați mișcări plastice (ale corpului) potrivite melodiei pentru *ritornelă*.
4. Audiați independent una dintre creațiile propuse în rubrica de mai jos.
5. Determinați tipul melodiei din creația audiată (cantabilă / dansantă / de marș).
6. Urmăriți sensul mișcării melodiei (ascendent/ descendent/liniar).
7. Identificați tempoul și nuanțele dinamice dominante în expresia melodiei din piesa audiată.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- J. Haydn, „Simfonia nr. 94”, mișcarea a II-a – *Andante*.
- Fr. Chopin, „Mazurca în A minor”, opus 68, nr. 2.
- Fr. Chopin, „Mazurca în E minor”, opus 17, nr. 2.

Sentimentele exprimate în marș

Muzica marșului sugerează pasul cadențat. Toate marșurile sună solemn, dar exprimă și diferite sentimente.

1. Ce exprimă muzica în:

Marșul militar
Marșul sportiv
Marșul de nuntă
Marșul funebru

festivitate
patriotism
îndurerare
glorie

Ludwig van Beethoven. Marșul „Pe ruinele Atenei”

Marșul „Pe ruinele Atenei” de Ludwig van Beethoven redă o festivitate. La început muzica sună foarte încet. Apoi trece în sonorități foarte tari și apoi sună din ce în ce mai încet. Astfel este redat mersul unor militari, care vin din îndepărtare și pleacă la luptă.

2. Audiați marșul. Ce sentimente exprimă această muzică în comparație cu cea de dans sau cântec?

Ce exprimă muzica?

cântec

dans

marș

sentimente de veselie, gânduri, dispoziții, atitudini, calități

3. Selectați cuvintele potrivite din șir, pentru a arăta ce exprimă muzica în 1) cântec, 2) dans și 3) marș:

bărbăție, vitejie, demnitate, solemnitate, duioșie, tristețe, dor, suferință, mândrie, bucurie, veselie.

Aflați mai mult

Muzica face parte din viața omului. Activitățile muzicale aduc multă satisfacție. Cele mai răspândite activități muzicale sunt cântul și audiția muzicii. În trecut, interpretarea la un instrument muzical se practica aproape în fiecare familie.

4. Numiți instrumentele portative pentru acompanierea muzicii de mars.
5. Exersați interpretarea formulelor ritmice de mai jos la tobițe, clopoței și tamburine.

a)

b)

c)

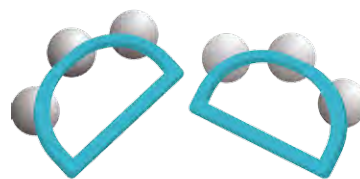
Legendă:

 O lovitură în tobiță

 Lovituri în tamburină

 Sunare din clopoței

6. Acompaniați melodia marșului „Pe ruinele Atenei” de L. van Beethoven după modelul de mai jos.

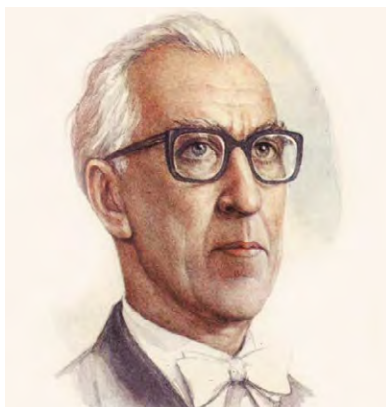

2x

Portretul muzical

Portretul muzical reprezintă chipul unei persoane descris prin mijloacele muzicii. În portretul muzical caracterul muzicii redă trăsăturile personajului, sentimentele, gândurile lui.

Dmitri Kabalevski
(1904–1987)

Dmitri Kabalevski.

Piesa „Trei prietene: Ștengărița. Plângăreața. Răutăcioasa”

Vestitul compozitor, dirijor, pianist rus Dmitri Kabalevski a scris muzică și pentru copii.

Piesa pentru pian „Trei prietene: Ștengărița. Plângăreața. Răutăcioasa” reprezintă trei personaje-fetițe diferite. În denumirile celor trei părți se pune în evidență caracterul fiecărei dintre aceste fetițe.

1. 🎧 Audiați cu atenție lucrarea „Trei prietene...” de Dm. Kabalevski.
2. 🎧 Cum credeți, de ce compozitorul a intitulat lucrarea astfel?
3. 🎧 Portretul muzical al cărei fetițe vă place cel mai mult? Ce trăsături de caracter din cele descrise în muzica piesei le considerați negative?

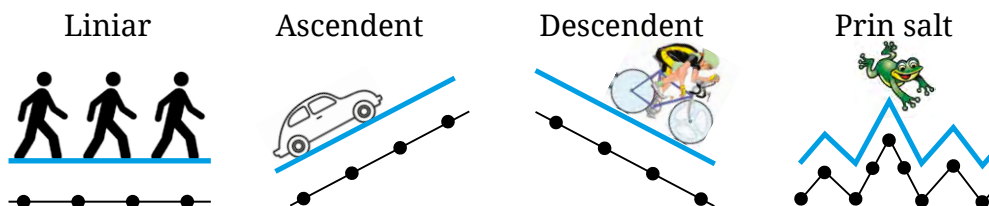
4. 🎧 Descrieți portretul muzical al fetelor din piesa „Trei prietene...”, completând pe caiet tabelul de mai jos.

Repere pentru caracterizare	Evenimente sonore		
	Ștengărița	Plângăreața	Răutăcioasa
Conturul melodic			
Nuanțele dinamice	<i>mf</i>	<i>p</i>	<i>f</i>
Dispoziția muzicii	?	?	?

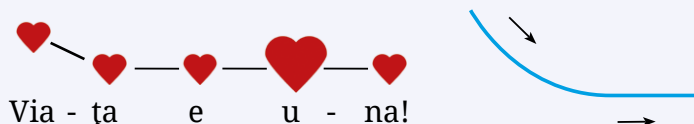
Mersul melodiei

Expresia muzicii o descoperim dacă urmărim **mersul melodiei**. Mersul melodiei se aseamănă cu variate mișcări din viață.

1. Observați sensul mersului melodiei redat în imaginile de mai jos.

Înălțimea sunetelor într-o melodie creează mersul melodiei.

2. Învățați și interpretați cântecul „Viața e una”.

Viața e una

Versuri: Dumitru Matcovschi

Muzică: Raisa Buciuceanu

Lent *cm* *G7* *cm* *fm*

1. Via-ța e u-na în-tot-dea - u - na Și-i ca lu-mi-nă

G *cm* *fm* *G7* *cm*

a tu - tu - ror, Nu-mai de via-ță, nu-mai de via - ță,

A5 *fm* *G7* *cm*

Nu - mai de via - ță îmi es - te dor.

2. Dragu-mi-i omul, dragu-mi-i pomul
Cel din câmpie, cel roditor,
Numai de-un cântec, numai de-un cântec,
Numai de-un cântec îmi este dor.

Ștefan cel Mare și Sfânt –
domnitor al Moldovei
(1457–1504)

Portretul muzical în cântec

Chipul și caracterul unui om pot fi redade prin cântec – cel mai popular și răspândit gen de muzică.

Cântecele-portrete muzicale reprezintă personalitățile remarcabile și importante din istoria neamului. Una dintre aceste personalități a fost Ștefan cel Mare – domnitorul Moldovei, care a știut să-și apere țara și poporul de dușmani.

- a) Figura lui Ștefan cel Mare este legată de faptele glorioase ale poporului român. Cum ar suna portretul muzical al domnitorului Moldovei Ștefan cel Mare?

b) Numiți alte personalități ilustre din trecutul neamului nostru.
- Audiați cântecul popular „Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare”. Comparați caracterul melodiei din strofă cu cel din refren.
- Intonați expresiv prima frază muzicală din cântecul popular „Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare”, marcând cu gestul mâinii mersul melodiei.

Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare (fragment)

Moderato
mf C

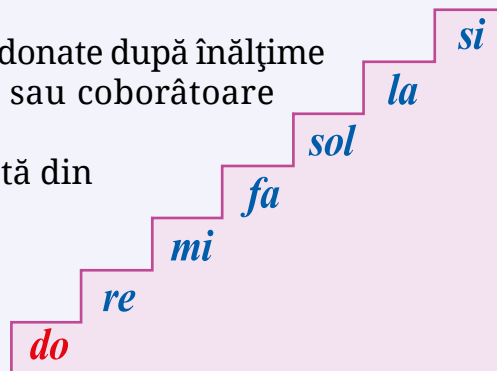
Ște - fan, Ște - fan, Domn cel Ma - re,
Sea - măn pe lu - me nu a - re.

- Ce calități ale domnitorului exprimă mersul melodiei? Alegeți cuvintele potrivite: *viteaz, voinic, mândru, curajos, eroic, victorios, legendar*.

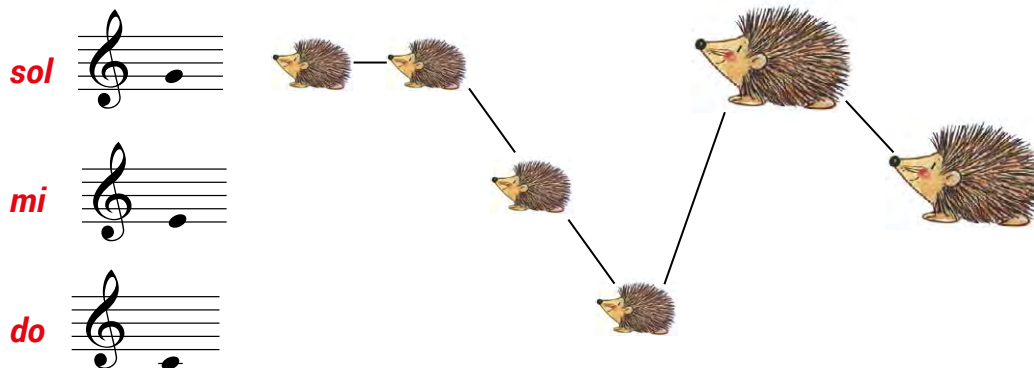
Sunetul și nota **do**

Pe scărița muzicală sunetele sunt ordonate după înălțime în succesiune suitoare (ascendentă) sau coborâtore (descendentă).

Sunetul și nota **do** este prima treaptă din scărița muzicală.

1. Cântați pe note urmărind imaginile și arătând cu gestul mâinii fiecare notă.

2. Alegeți nuanțele dinamice potrivite și interpretați expresiv cântecul „Ariciul”.

Ariciul

(din folclorul copiilor)

Modest Musorgski
(1839–1881)

V. Hartmann. Costume de puișori
pentru un spectacol

V. Hartmann. Căsuța
Babei-Cloanța

Modest Musorgski. Suita „Tablouri dintr-o expoziție”

Renumitul compozitor rus Modest Musorgski a creat suita pentru pian „Tablouri dintr-o expoziție” (imagini redată prin sunete) în amintirea prietenului său, pictorul Viktor Hartmann.

Mai devreme, prietenii pictorului au organizat în amintirea acestuia o expoziție de tablouri. Picturile de la expoziția respectivă l-au inspirat pe Musorgski în compunerea a 10 piese pentru pian.

3. 🎧 Audiați piesele „Baletul puișorilor ieșiți din găoace” și „Baba-Cloanța”.

În piesa „Baletul puișorilor ieșiți din găoace” este redat chipul puilor abia apăruiți pe lume.

Muzica exprimă țipetele răsunătoare ale puișorilor și primii pași nesiguri ai lor.

În piesa „Baba-Cloanța” este redat portretul acestui personaj din basme.

Piesa începe cu două sunete stridente, care, peste o pauză, se repetă mai tare și mai înspăimântător.

În partea de mijloc a piesei ne apare tabloul unei păduri fermecate.

Iar în partea a treia deslușim zborul Babei-Cloanța în piuă.

4. 📖 Comparați portretul muzical al puișorilor cu cel al Babei-Cloanța.
5. 🎵 Imitați prin mișcări și gesturi chipul personajelor din muzica audiată.
6. 🔄 Alegeți culorile potrivite și desenați portretul unui personaj din piesele audiate.

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- Suita „Carnavalul animalelor” de Charles-Camille Saint-Saëns.

7. 🎤 Învățați și interpretați cântecul „Făt-Frumos”.

Făt-Frumos

Versuri: Iulian Filip

Muzică: Daria Radu

Moderato

1. Făt - Fru - mos ve - nea pe jos,
 A - vea flu - ie - raș de os, Făt - Fru - mos ve -
 nea pe jos, A - vea flu - ie - raș de os.

Refren:

Flu - ie - raș, flu - ie - raș,
 Cîn - tă-mi dră - gă - laș. Flu - ie - raș,
 flu - ie - raș, Cîn - tă-mi dră - gă - laș.

2. Făt-Frumos venea călare,
 Avea fluieraș de floare. } (bis)

Refren.

3. Făt-Frumos venea în zbor,
 Avea fluieraș de dor. } (bis)

Refren.

8. 🎵 Desenați pe caiet conturul melodiei pentru fiecare strofă, în corespundere cu conținutul versurilor.

Muzica și mișcarea

Multe lucruri ce ne înconjoară se află în continuă mișcare. Arta muzicii dispune de variate posibilități în redarea mișcării. De exemplu: mersul trenului, ropotul cailor, zumzetul bondarului etc. Deseori în muzică recunoaștem sunete care amintesc mișcări din natură: șuieratul vântului, murmurul izvorului (curgerea apei), foșnetul codrului etc.

În creațiile muzicale pot fi imitate diverse sonorități.

1. 🎵 Improvizați prin imitare sonorități caracteristice pentru: a) un crâng din mijlocul pădurii; b) o stradă dintr-un oraș.
2. 🎧 Ce sunete se potrivesc mai mult pentru descrierea unui tablou din crâng – muzicale sau zgomotoase?

Robert Schumann
(1810–1856)

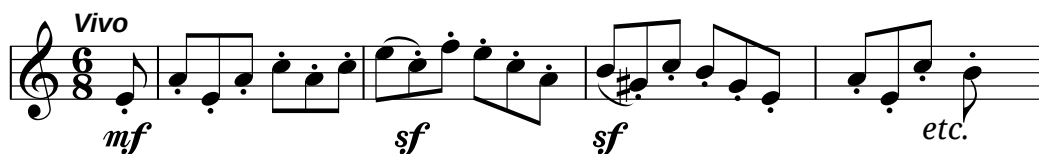
Robert Schumann.

Piesa pentru pian „Călărețul curajos”

Compozitorul german Robert Schumann a compus un album de piese pentru pian, dedicat copiilor. Fiecare piesă ne invită în lumea basmelor.

Urmărind melodia în piesa „Călărețul curajos”, deslușim mersul pe cal al personajului. Muzica sugerează apropierea călărețului, momentele de urcare la deal și coborâre, plecarea lui spre alte depărtări. Mersul melodic redă ropotul copitelor de cal.

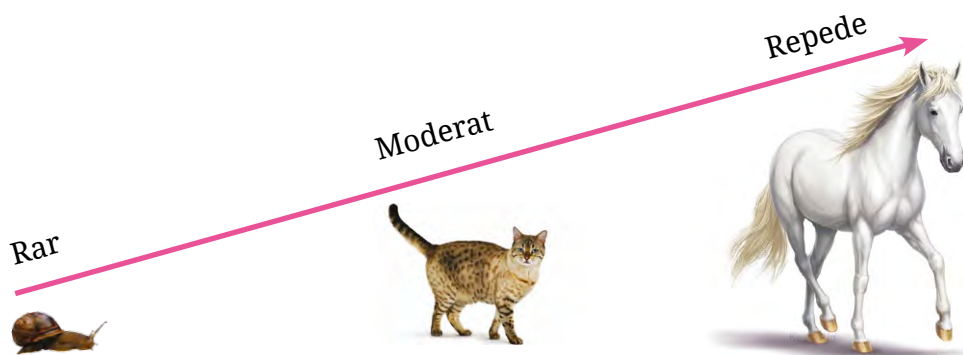
3. 🎧 Audiați piesa „Călărețul curajos” de R. Schumann.

4. 🎧 Descrieți desfășurarea evenimentelor sonore din piesă.

Tempoul

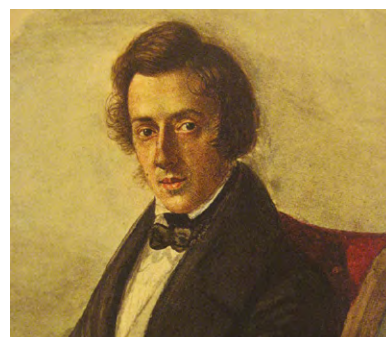
Rapiditatea (viteza) cu care se interpretează muzica se numește **tempou**. Modificarea tempoului influențează mult caracterul muzicii. La indicarea tempoului se utilizează termenii: **rar**, **moderat**, **repede**.

Frédéric Chopin. Valsul „Le petit chien” (Cățelușul)

Celebrul compozitor polonez Frédéric Chopin a creat valsul „Le petit chien”, fiind inspirat de comportamentul unui câțel, care dădea prietenos din coadă. Mersul jucăuș al melodiei sună foarte vioi.

Această piesă a fost numită mult timp „Vals-mi-nut”, deoarece pianiștii încercau să-l interpreteze într-un minut (420 de note!).

Frédéric Chopin
(1810–1849)

Audiați valsul „Le petit chien”. Descrieți personajul muzicii, completând pe caiet tabelul de mai jos.

Repere pentru caracterizare	Evenimente sonore		
	1	2	3
Dispoziția	Agitat	Visător	Agitat
Conturul melodiei			
Tempoul	?	?	?

Tabloul muzical

În muzică deseori este descrisă natura din jurul nostru. De exemplu, se imită sonor diverse fenomene ale naturii: ploaia, vântul, tunetul, căderea fulgilor etc. De aceea unele creații muzicale poartă denumirea anotimpurilor, a fenomenelor naturii.

Tabloul muzical reprezintă o creație muzicală instrumentală, în care se descrie un tablou de natură.

Claude Debussy
(1862–1918)

Claude Debussy.

Piesa „Dansul fulgilor de nea”

Compozitorul francez Claude Debussy a alcătuit o suită (culegere) din șase piese pentru pian „Colțișorul copilăriei” și le-a dedicat micuței sale fiice Chouchou (se pronunță Șușu).

În piesa pentru pian „Dansul fulgilor de nea” este descrisă căderea fulgilor, care treptat se transformă într-un dans. Piesa reprezintă un tablou muzical de iarnă, în care mișcarea fulgilor se aseamănă cu jocul vesel al copiilor.

1. 🎧 Audiați piesa pentru pian „Dansul fulgilor de nea” de C. Debussy.
2. 🎵 Imitați prin mișcări plastice căderea fulgilor, expusă în această lucrare.
3. 🧒 Cum credeți, de ce mișcarea fulgilor este redată prin dans?

Dansul fulgilor de nea
(fragment)

Muzică: Claude Debussy

Allegro moderato

pp dolce e mollemente

p

4. 🎧 Memorați cântecelul „Ninge” după auz. Alegeți nuanțele dinamice (puterea sonoră) și tempoul potrivite pentru intonarea melodiei din strofă și refren.

Ninge
(din folclorul copiilor)

Moderato

Nin - ge, nin - ge, nin - ge - n - ce - ti - șor,
ca - de, ca - de câ - te-un ful - gu - șor.

Refren:

Hai, co - pii, la să - ni - uș, Să ne dăm pe der - de - luș.
Câm - pul și în - tre - gul sat Hai - nă al - bă - au îm - bră - cat.

5. 🎧 a) Observați mersul melodiei în refrenul cântecului „Ninge”.

sol
fa
mi
re
do

Hai, co - pii, la să - ni - uș, Să ne dăm pe der - de - luș.

- b) Explicați de ce melodia la începutul refrenului se mișcă ascendent (în sus), iar apoi descendent (în jos).

6. Memorați și interpretați expresiv cântecul „Hora albă”.

Hora albă

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Dumitru Gheorghiță

Tempo di hora

1. Joa - că ful - gii pes - te plai Fă - ră flu - ier, fă - ră nai,
Să cân - tăm noi, măi co - pii, Pen - tru ful - gii cei zglo - bii.

2. Fulgii sunt prea mititei
Și să joace nu știu ei,
Joacă, joacă singurei,
Nici în doi și nici în trei.

3. Hai să le-arătăm, băieți,
Jocul nostru săltăreț,
Jocul nostru din bătrâni
Uite-așa e: prins de mâini!

7. Caracterizați tabloul pe care vi-l imaginați la interpretarea cântecului „Hora albă”.
8. Ce l-a făcut pe poetul Grigore Vieru să-și intituleze poezia „Hora albă”?
9. Interpretați cântecul „Hora albă”, executând mișcări în caracter de horă.

Antonio Vivaldi
(1678–1741)

Antonio Vivaldi.

Concertul¹ „Iarna”, partea a treia

Compozitorul italian Antonio Vivaldi a compus concerte dedicate anotimpurilor, intitulându-le: „Primăvara”, „Vara”, „Toamna”, „Iarna”.

Muzica concertului „Iarna” reprezintă un tablou muzical al acestui anotimp. În partea a treia a concertului este redat jocul copiilor cu bulgării de zăpadă, alunecarea săniuțelor de pe derdeluș, viforul de iarnă.

¹ Concert – lucrare pentru un instrument solistic acompaniat de orchestră.

10. 🎧 Audiați partea a treia a concertului „Iarna” de A. Vivaldi. Urmăriți desfășurarea evenimentelor sonore.
11. 📖 a) Observați cum se schimbă expresivitatea melodiei în concertul „Iarna”.
b) Găsiți diferența: ce transmit și ce descriu intonațiile muzicale din concert?
12. 🎤 Învățați și interpretați cântecul „Ninge pe cărare”. Însoțiți cântul cu mișcări muzical-ritmice, potrivite caracterului și expresivității melodiei.

Ninge pe cărare

Versuri și muzică: Dumitru Stancu

Moderato
mf *G*

1. Nin - ge pe că - ra - re, Cât vezi în za - re... *D7*

G Flori de nea s-a - ni - nă, Pes - te gră - di - nă. *H7*

Refren: *em* *am* *em* *H7*

Zboa - ră, să - ni - u - ță, Pe po - te - cu - ță,

em *am* *H7* *em*

Zboa - ră, să - ni - u - ță, Pe po - te - cu - ță.

2. Albe case-n șiruri
Trecem ca vântul...
Cântă tot văzduhul,
Râde pământul.

Refren.

3. Soarele zâmbește,
Frigul gonește;
Omul de zăpadă
Nasul o să-și piardă.

Refren.

13. 🎤 Interpretați cu duioșie cântecul „Colindită” de la pagina următoare. Acompaniați interpretarea cu un clinchet de clopoței.
14. 📖 Ce dispoziție vă creează acest cântec?

Colindiță (versuri populare)

Muzică: Emil Monția

Allegretto

mf

1. Co - lin - di - ța nu-i mai mul-tă Să tră-ias-că ci-ne-as-cul-tă
2. Sus, mai sus v-am î - năl - țat Ce - am ști - ut, noi v-am cân-tat

Sus la ce - ruri o - năl - țăm Și la gaz-de o-n - chi - nă-m
Să ră - mă - neți să - nă - toși, Să - nă-toși și bu-cu-roși

O-n-chi-nă-m cu ve - se - li - e Și cu ma-re bu-cu-ri - e
C-am a - juns sea-ra cea sfân-tă Când co-lin-de-le se cân-tă

C-am a - juns sea-ra de-A - jun A bă - tră-nu - lui Cră-ciun.
Săr - bă - toa-rea lui Hris - tos Să vă fi - e de fo - los.

Ce descrie muzica?

Acțiune

Mișcare

Tablou

Portret

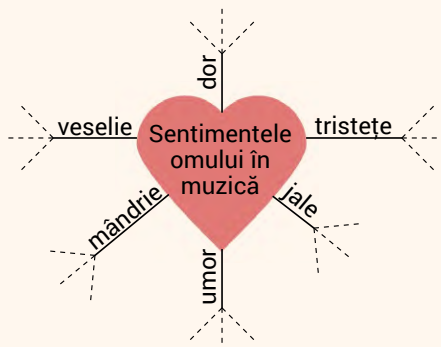

15. Dați exemple de creații în care muzica descrie o mișcare, o acțiune, un portret, un tablou. Explicați cum descrie muzica.

Autoevaluare

1. Numește creații muzicale care exprimă diferite sentimente umane. Completează pe caiet schema:

2. Elaborează un program artistic pentru un concert de muzică pe tema: „Portretul muzical”.
3. Explică cum muzica descrie și exprimă portretul unui personaj.
4. Intonează fragmente din cântecele învățate care au mersul melodic ascendent, descendent.
5. Improvizează o melodie pe sunetele și notele **do, mi, sol**, care exprimă/ descrie ploaia:
 „Plouă, ploită,
 Plouă, cuconiță,
 Plouă, plouă tare
 Pentru roadă mare”.
6. Completează pe caiet tabelul de mai jos.

Exemple de creații muzicale	Titlul și autorul creației muzicale
Exprimă dispoziții, sentimente	
Descriu mișcare, acțiune	
Portret muzical	
Tablou muzical	
Preferate	

Arta sunetelor muzicale este foarte variată. Diversitatea ei pornește de la tipurile principale de muzică – *cântecul*, *dansul*, *marșul*. Cântecul a generat însușirea muzicii numită *cantabilitate*, dansul – *caracterul dansant* și marșul – *caracterul de marș* al muzicii. Cunoașterea acestor însușiri ale muzicii deschide orizonturi largi spre înțelegerea tainelor artei sunetelor muzicale.

1. 🎧 Audiati și vizionați „Poloneza” de Mihail Ogiński în trei variante interpretative: a) pian; b) cor; c) orchestră simfonică.
2. 📖 Determinați auditiv părțile lucrării care sună în caracter cantabil (de cântec), dansant (de dans), de marș.

Aflați mai mult

„Poloneza” de compozitorul M. Ogiński este un dans cu o linie melodică foarte expresivă, în care se recunosc cele trei însușiri ale muzicii: cantabilitatea, caracterul dansant și caracterul de marș.

Caracterul cantabil al muzicii

Cantabilitatea (sau **caracterul cantabil** al muzicii) este însușirea unei piese muzicale, vocale sau instrumentale, de a avea o linie melodică¹ expresivă. Pentru a arăta felul interpretării unei astfel de lucrări, se utilizează termeni speciali din limba italiană. De exemplu: *cantabile* (melodios), *placido* (calm).

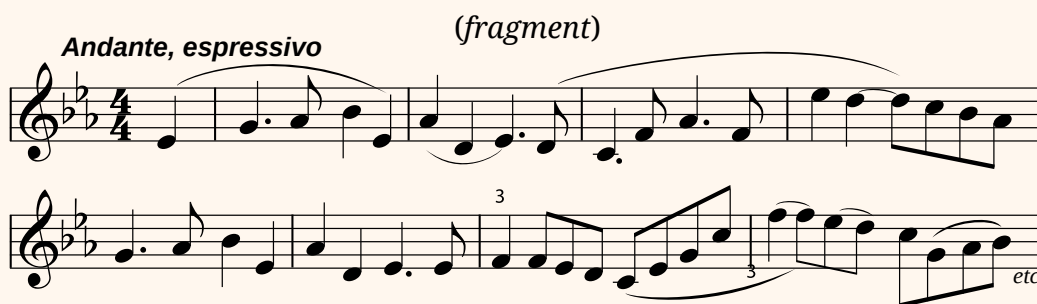
Cântecul fără cuvinte

Cântec fără cuvinte se numește o creație instrumentală de proporții mici. În ea, cantabilitatea liniei melodice este deosebit de accentuată. Cele mai multe piese instrumentale numite *cântece fără cuvinte* au fost scrise pentru pian.

La acest gen de muzică instrumentală au apelat mai mulți compozitori celebri: Felix Mendelssohn (49 de lucrări), Piotr Ceaikovski ș.a.

1. 🎧 Audiați și vizionați interpretarea la pian a lucrării „Cântec fără cuvinte” de compozitorul german Felix Mendelssohn.
2. 🎤 Fredonați fragmentul de mai jos.

Cântec fără cuvinte

3. 🎧 Executați cu gestul mâinii linia melodică a lucrării.
4. 🎤 Caracterizați lucrarea folosind cuvinte și expresii potrivite. De exemplu: *melodioasă, liniștită, expresivă, calmă, însuflețită* etc.

¹ Linie melodică – șirul sunetelor dintr-o melodie.

5. Numiți lucrări muzicale audiate și interpretate vocal, în care se resimte caracterul cantabil.
6. Cine sunt autorii muzicii și versurilor lucrărilor muzicale enumerate?
7. Ce dispoziție creează muzica pieselor pe care le-ați numit?
8. Interpretați expresiv cântecul „Săniuța” de Ion D. Vicol.

Săniuța

Versuri și muzică: Ion D. Vicol

Vesel *mf* *C*

1. Să - ni - u - ța fu - ge, Ni - meni n-o a - jun - ge,
 2. A - re tălpi lu - cioa - se, Vâr - fu - ri - le-n - toar - se,
 3. Pes - te ho - puri sa - re Ca pe Zmeu că - la - re,

C *F* *G7* *C*

A - re dor de du - că, Par - c-ar fi nă - lu - că.
 Pod de scân - du - re - le, Să tot stai pe e - le.
 Hă - țul de-o să-ți sca - pe, Trân - ta e a - proa - pe.

Refren: *C*

Toa - tă zi - ua prin ză - pa - dă Vi - ne lu - mea ca s-o va - dă,

Să - ni - u - ța e u - șoa - ră, fu - ge, par - că zboa - ră.

9. Găsiți cuvintele potrivite pentru caracterizarea cântecului „Săniuța”. De exemplu: *caracter jucăuș, vesel, ușor, sprinten, mișcător* etc.
10. Acompaniați ritmic la instrumente-jucării (tobiță, clopoței, triangu etc.) melodia cântecului „Săniuța”.
11. Redați printr-un desen joaca copiilor la săniuș.

Wolfgang Amadeus Mozart. „Mica serenadă nocturnă”

W.A. Mozart este cel mai dotat¹ muzician pe care l-a cunoscut vreodată omenirea. Muzica mozartiană are mult farmec.

„Mica serenadă nocturnă” este o compoziție pentru orchestra de cameră. Partea a doua a lucrării are la bază o melodie de o finețe excepțională. Mozart a intitulat-o „Romanță”.

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756–1791)

12. 🎧 Audiați și vizionați interpretarea „Romanței” din „Mica serenadă nocturnă” de W.A. Mozart.
13. 🎤 Intonați după auz un fragment din melodia „Romanței”.

Romanță (fragment)

Andante

Pe vi - oa - ră zboa-ră mâ - na mea u - șor, În noa - pte
tai - nic plu-teș-te-un cân-tec plin de dor. etc.

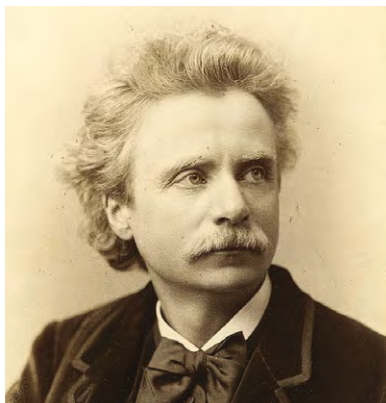
14. 🎧 Audiați și vizionați interpretarea piesei „Mica serenadă nocturnă” în întregime.
15. 📖 Expuneți-vă impresiile după audiere.

Aflați mai mult

Romanța este o compoziție muzicală pentru voce cu acompaniament instrumental și un conținut liric, sentimental.

Serenada este o compoziție muzicală vocală sau instrumentală cu caracter liric, alcătuită din mai multe părți. Se interpretează seara în semn de omagiu sau de dragoste față de o persoană.

¹ Dotat – (aici) înzestrat cu calități artistice deosebite.

Edvard Grieg
(1843–1907)

Edvard Grieg. „Cântecul lui Solveig”

Compozitorul norvegian Edvard Grieg a crescut într-o familie cu tradiții muzicale. Primele sale piese le compune în copilărie.

Una dintre cele mai frumoase piese a compozitorului este „Cântecul lui Solveig”. Melodia cântecului exprimă sentimentul de dor al unei fete pe nume Solveig.

16. 🎧 Audiati și vizionați „Cântecul lui Solveig” de E. Grieg în trei variante: a) orchestră simfonică; b) vioară și pian; c) voce și pian.
17. 🎧 Urmăriți expresivitatea melodiei din „Cântecul lui Solveig”. După câteva reaudiții completați pe caiet tabelul de mai jos.

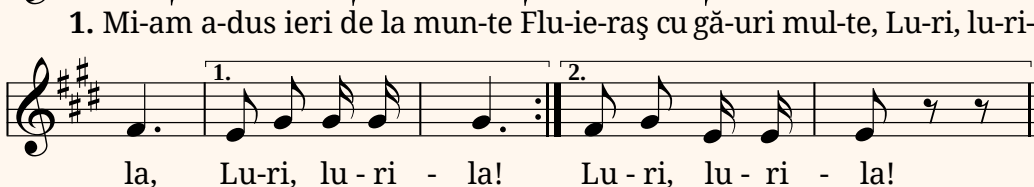
Repere pentru caracterizare	Evenimente sonore		
	1	2	3
Caracter	cantabil	dansant	?
Conturul melodiei			?

18. 🎧 Învățați și interpretați expresiv cântecul „Fluierașul”.

Fluierașul

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Eugen Doga

2. Fluierașul mult îmi place,
Că știe-a cânta de pace,
Lu - ri, lu - ri - la,
Lu - ri, lu - ri - la!

3. Fluierașul drag mi-i tare,
Că știe-a cânta de țară,
Lu - ri, lu - ri - la,
Lu - ri, lu - ri - la!

Ciprian Porumbescu. „Balada pentru vioară și pian”

Celebrul compozitor Ciprian Porumbescu a fost supranumit „cântecul sufletului românesc”.

Din copilărie, el uimea publicul cu minunata sa interpretare la vioară.

„Balada pentru vioară și pian” redă sentimentele profunde ale compozitorului pentru plaiul natal. Această piesă este o capodoperă a muzicii românești.

Ciprian Porumbescu
(1853–1883)

19. 🎧 Audiați fragmentul din „Balada pentru vioară și pian” de C. Porumbescu.

20. 📖 Comentați stările sufletești trezite de muzica „Baladei...”.
21. 🎤 Reaudiați și fredonați melodia „Baladei...” însoțind-o cu gestul mâinii.
22. 📖 Caracterizați muzica „Baladei...”, folosind cuvintele: *duioasă, săltărească, lină, tristă, veselă, agitată*.
23. 🎧 Audiați „Balada pentru vioară și pian” în interpretarea unei formații corale de copii.
24. 🎧 Audiați și vizionați interpretarea piesei corale „Ziua ninge...” de compozitorul Gheorghe Dima, pe versurile poetului Vasile Alecsandri.
25. 🎧 Ce dispoziție creează muzica piesei corale „Ziua ninge...” (visare, calmitate, duioșie)?

Violonistul Ilian Gârneț
interpretează „Balada pentru
vioară și pian” de
C. Porumbescu

Caracterul dansant al muzicii

Creațiile muzicale în care se recunosc ritmurile și intonațiile specifice muzicii de dans au **caracter dansant**. Aceste creații pot fi recunoscute în lucrările compozitorilor care au compus piese instrumentale, muzică simfonică, operă și balet.

Paul Constantinescu
(1909–1963)

Paul Constantinescu. „Trei dansuri simfonice”

Paul Constantinescu, renumit compozitor român, are multe creații muzicale de inspirație folclorică. Melodia celor „Trei dansuri simfonice” – *Olteneasca*, *Ciobănașul*, *Brâul* – este pătrunsă de ritmurile fermecătoare ale dansurilor populare.

Caracterul dansant al muzicii acestor piese demonstrează frumusețea jocurilor românești.

1. Audiați și vizionați interpretarea „Brâului” din suita „Trei dansuri simfonice” de P. Constantinescu.
2. Caracterizați dispoziția produsă de muzica audiată, alegând cuvintele potrivite: *vesel, trist, sprinten, vioi, plăcut, clar, viu, energetic, săltăreț, jucăuș*.
3. Exersați interpretarea fragmentului din cântecul popular „Brâul amestecat” în tempo repede, apoi în tempo potrivit. Descrieți expresivitatea acestor interpretări.

Brâul amestecat (fragment)

Musical notation for the song "Brâul amestecat" (fragment). The notation is in 2/4 time and features two staves. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff starts with a bass clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the notes.

Vioi *C* *A7* *dm*

Fo - i - ci - că ver-de, ver-de din - tre văi,

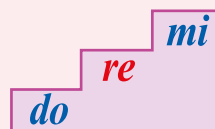
G7 *C*

S-a - uzi brâ - ul Ca la mun - te, măi flă - căi!

Sunetul și nota **re**

Sunetul și nota **re** este a doua treaptă din scărița muzicală.

Nota **re**:

1. Rostiți textul, apoi intonați melodia după desenul de mai jos. Utilizați gestul mâinii în timpul interpretării.

mi
re
do

Na - iul dul - ce su - nă, Nea-mul se a - du - nă.

Na - iul dul - ce su - nă, Nea-mul se a - du - nă.

2. Solfegiați (cântați pe note) melodia cântecului „Masă mare”. Intonați cântecul în tempo rar, utilizând gestul mâinii pentru fiecare notă.
3. Alegeți tempoul potrivit pentru interpretarea expresivă a cântecului.

Masă mare (din folclorul copiilor)

Allegro

1. Do-ua găș-te fac gă-luș-te Și gă-i-na dă fă-i-na,
Un bo - boc su-flă-n foc, Iar co - co-șul sus pe pli-tă
În-vâr-teș-te o clă-ti - tă, Cal-dă, cal-dă, ru-me-ni - tă.

2. Și când toate-au fost gătite,
Gâsca lată și gușată,
A dat fuga la vecin

S-aducă oala cu vin.
Un motan, ce sta pitit,
A mâncat ce-a fost gătit.

Caracterul de marș al muzicii

Creațiile compozitorilor în care se recunosc ritmurile și melodiile proprii marșului au **caracter de marș**. Această muzică se întâlnește în lucrările compozitorilor care au compus piese instrumentale, muzică simfonică, de operă și balet.

Franz Schubert
(1797–1828)

Franz Schubert. „Marș militar”

Încă din fragedă copilărie, Franz Schubert a fost un bun pianist, violonist și chiar compozitor.

Profesorul său de muzică zicea: „Pe copilul acesta l-a învățat însuși Dumnezeu”.

Genialul compozitor austriac a dăruit omenirii creații muzicale foarte melodioase.

Piesa „Marș militar (nr. 1)” are o melodie sărbătorească. Interpretarea ei pentru pian se execută la 4 mâini (concomitent de doi pianiști).

1. 🎧 Audiați piesa „Marș militar” în interpretarea pentru pian la patru mâini.
2. 🎙️ Imitați cadența melodiei „Marș militar”, mișcând brațul de sus în jos.
3. 📖 Descoperiți cum se dezvoltă melodia în mai multe evenimente sonore.
4. 🎵 Notați pe caiet dispoziția muzicii pentru fiecare eveniment sonor.

introducere

> cadențat

primul eveniment

> solemn

al doilea eveniment

> ?

al treilea eveniment

> ?

Duetul de pianiști Anatolie Lapicus și Iurie Mahovici, interpretând la 4 mâini

Să cântăm în caracter de marș

Cântecele în caracter de marș îmbină trăsăturile cântecului și ale marșului. Ele exprimă sentimente de patriotism și mândrie de neam.

1. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Stejăreii” de V. Verega.

Stejăreii

Tempo di marcia

Muzică și versuri: Vasile Verega

1. Azi sun-tem ste - jă - rei mici Măi-ne bravi ste - jari voi - nici

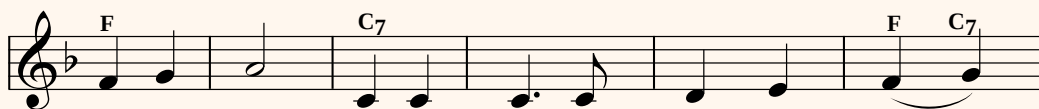

În toa - te în - vin - gă - tori De ța - ră a - pă - ră - tori.

Refren:

Ste-jă-rei, ste-jă - rei mi - ti - tei Fe - ti - țe și

bă - ie - ți Ca ste - ja - rii noi vom sta

Și la pro - be n-om ce - da.

2. În codrii moldovenești
Stejari câți vrei întâlnești
Și copii ca noi cumiști –
Bucurie la părinți.

Refren.

2. Creați un acompaniament ritmic la melodia cântecului „Stejăreii”, folosind: tobița, triângul, tamburina.
3. Ce calități putem prelua de la un arbore-stejar (a vedea imaginea de mai sus)? Utilizați cuvintele: *mândrie, putere, voinicie, vitejie, longevitate.*

Să improvizăm ritmuri în caracter de marș

A improviza în muzică înseamnă a alcătui o compoziție muzicală repede, fără pregătire anterioară.

Poate fi improvizată o melodie, un desen ritmic, un acompaniament pentru o melodie.

1. 🎵 Alegeți instrumentele muzicale potrivite pentru a improviza un desen ritmic în caracter de marș.

Tobiță

Tamburină

Clopoței

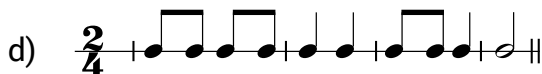
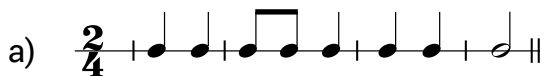

Maracase

Trianglu

2. 🎤 Exersați interpretarea desenelor ritmice în caracter de marș la unul dintre instrumentele muzicale pentru copii.

3. 🎤 Realizați un ecou la interpretarea unui desen ritmic cu diferite instrumente.

4. 🔄 Înlocuiți un timp din desenul ritmic cu pauză de pătrime (♩). Descoperiți expresivitatea ritmului în timpul interpretării.

5. 🎤 Executați două desene ritmice concomitent. Ce ați observat?

6. 🎵 Improvizați continuarea desenelor ritmice de mai sus.

7. 🎵 Improvizați desene ritmice potrivite pentru versurile de mai jos.

Toma o trompetă are,
Cântă fără încetare.

Și cucoșul are una,
Dar nu cântă-așa întruna.

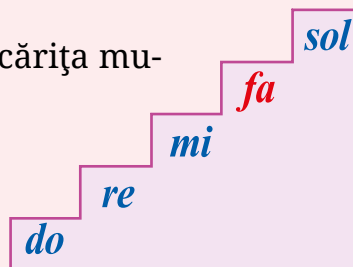
8. 🎵 Improvizați desene ritmice în timpul audiției următoarelor creații muzicale:

- J. Strauss. „Indigo-Marș”.
- J. Haydn. „Concert pentru trompetă și orchestră (Es-dur)”, mișcarea a III-a.
- Fr. Schubert. „Trio pentru pian (Es-dur)”, opus 100, mișcarea a II-a (*Andante con moto*).

Sunetul și nota *fa*

Sunetul și nota *fa* este a patra treaptă din scărița muzicală, urmând după sunetul și nota *mi*.

Nota *fa*:

1. Intonați melodia exercițiului, arătând cu gestul mâinii fiecare notă.

fa
mi
re
do

Flu - tu - ra - șii nu - mă - rau Câ - te flori pe văi e - rau.

2. Intonați melodia exercițiului, potrivit tempoul și nuanțele dinamice.

Ie - pu - raș dră - gă - laș, A fu - git de pe i - maș.

1. Iepuraș drăgălaș
A fugit de pe imăș
Și s-a dus colo sus
Într-o tufă s-a ascuns!

2. Dar Dulău, câine rău,
L-a gonit din cuibul său
Și-a fugit speriat
Colo-n codru-ntunecat!

3. Intonați melodia exercițiului și arătați cu gestul mâinii succesiunea notelor.
4. Interpretați expresiv melodia în variantele: (a) sub formă de dialog (între două grupuri); (b) modelând expresivitatea melodiei (cantabilă și dansantă).

Repertoriu pentru audiții muzicale:

- S. Prokofiev, piesele „Plimbare”, „Procesiunea lăcustelor”, „Umblă luna prin pajiști” din albumul „Muzică pentru copii”, opus 65.

Caracterul de marș al muzicii este mai evidențiat atunci când ea (muzica) răsună în interpretarea **fanfarei**.

Muzica interpretată de fanfară are o sonoritate puternică. Ea creează o dispoziție sărbătorească. Deosebit de atractive și expresive sunt marșurile și muzica de dans interpretate de fanfară.

Fanfare

Aflați mai mult

Fanfara este o formație de interpreți la diferite instrumente muzicale aerofone (de suflat): trompetă, corn, trombon, tubă, flaut etc. Sunt prezente în fanfară și instrumentele de percuție: toba mare, toba mică, talgerele etc.

Johann Strauss (tatăl)
(1804–1849)

Johann Strauss (tatăl). „Marșul lui Radetzky”

Johann Strauss (tatăl) este unul dintre compozitorii renumiți. Numeroasele lui creații se bucură de apreciere înaltă în întreaga lume.

„Marșul lui Radetzky”, scris de compozitorul austriac, deseori se execută de fanfară. Piesa redă o dispoziție festivă. De aceea se interpretează cu ocazia celor mai fericite sărbători, cum ar fi Crăciunul și Anul Nou.

5. 🎧 Audiați și vizionați interpretarea „Marșului lui Radetzky”, executat de orchestra simfonică.

6. 🎧 Caracterizați atmosfera creată de muzica marșului, folosind cuvintele: *caracter festiv, sărbătoresc, energic, solemn, maiestuos, însuflețitor, hotărât* etc.

Să acompaniem melodia muzicii în caracter de marș

Pentru acompanierea melodiei muzicii în caracter de marș, cele mai potrivite instrumente muzicale sunt cele de percuție.

1. Explorați sunetul instrumentelor muzicale de percuție pentru copii.

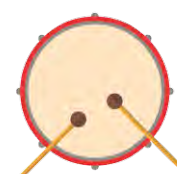
Trianglu

Tamburină

Guiro

Tobiță

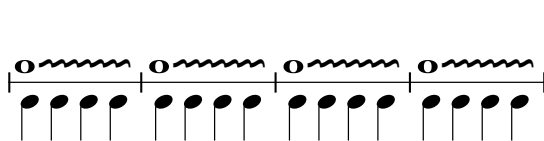
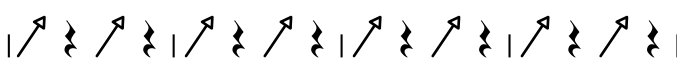
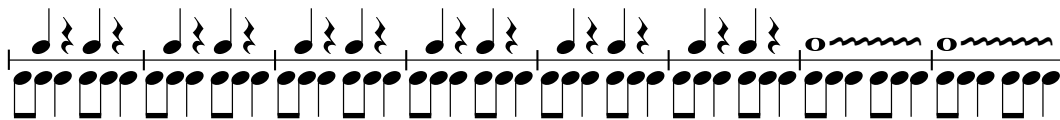
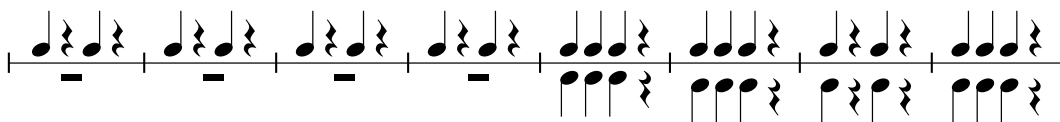

Talgere

Cele patru melodii din „Marșul lui Radetzky” de J. Strauss pot fi acompaniate la diferite instrumente: prima – la trianglu și talgere, a doua – la tamburină și tobiță, a treia – la guiro, ultima – la tamburină, talgere și tobiță.

2. Observați duratele de note folosite în desenele ritmice de mai jos.

3. Exersați interpretarea fiecărui desen ritmic în tempo rar și apoi în tempo potrivit.
4. Urmăriți partitura de mai sus și acompaniați melodia „Marșului lui Radetzky” cu instrumentele muzicale pentru copii.

George Enescu
(1881–1955)

George Enescu. „Rapsodia română nr. 1”

George Enescu este cel mai mare compozitor român din toate timpurile.

La vârsta de numai cinci ani a compus prima sa lucrare muzicală „Pământ românesc”.

Una dintre cele mai cunoscute lucrări ale muzicianului este compoziția simfonică „Rapsodia română nr. 1”. La baza acestei lucrări stau melodii de cântece și dansuri populare.

„Rapsodia română nr. 1” începe cu melodia cântecului folcloric „Măi stejar”.

George Enescu la 5 ani

5. Audiați și vizionați interpretarea fragmentului (de început) din „Rapsodia română nr. 1” de G. Enescu.
6. Ce sentimente exprimă muzica „Rapsodiei..”?
7. Interpretați fragmentul din „Rapsodia română nr. 1”.

Rapsodia română nr. 1

Versuri: Georgeta Moraru

Muzică: George Enescu

mf *C* *Andante* *C* *G7* *C*

Că - te țări sunt pe pă-mânt, Tra, la, la, la, la, la, la,
Pla-iuri ca la noi nu sunt, Tra, la, la, la, la, la, la,

F *C* *G7*

Cât stră - ba - te Du - nă - rea, Nu e ța - ră ca a mea,
Joc mai mân-dru nu gă-sesc, De-cât jo - cul ro - mâ-nesc,

dm *G7* *C* *F* *G7* *C*

Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

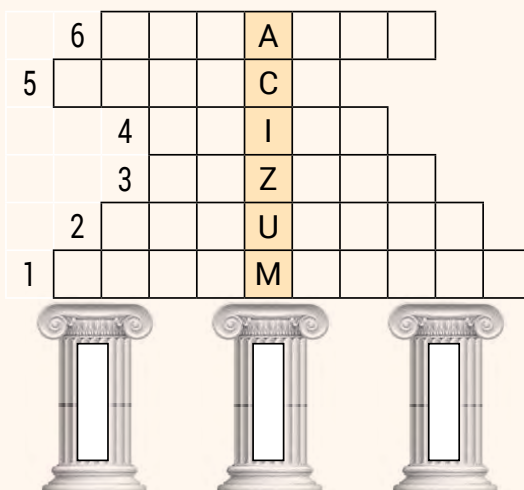
La audierea acestei rapsodii, ne imaginăm o mare sărbătoare populară din sat.

Autoevaluare

1. Propune exemple de creații muzicale care au:
 - a) caracter cantabil; b) caracter dansant; c) caracter de marș.
2. Care este destinația muzicii? Găsește corespondența dintre aceste două colonițe:

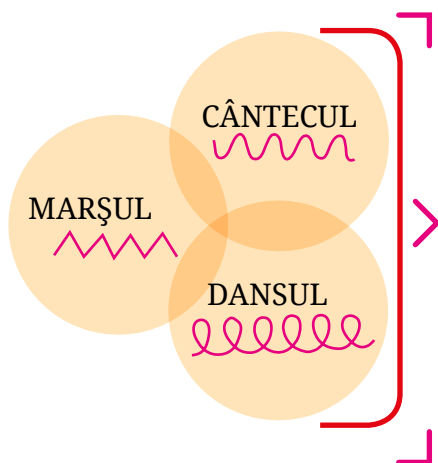
caracter cantabil – ?	• <i>muzică de ascultare</i>
caracter dansant – ?	• <i>muzică pentru interpretare instrumentală</i>
caracter de marș – ?	• <i>muzică pentru interpretare vocală (cu voce)</i>
	• <i>muzică pentru interpretare vocal-instrumentală</i>
3. „Zidește” în *Templul muzicii* numele compozitorilor, care:
 - 1 – a fost supranumit „cântecul sufletului românesc”;
 - 2 – a creat o piesă pentru pian la 4 mâini;
 - 3 – a fost supranumit „copilul-minune”;
 - 4 – este autorul piesei „Cântecul lui Solveig”;
 - 5 – la 5 ani a compus prima sa lucrare muzicală – „Pământ românesc”;
 - 6 – a creat celebra lucrare „Marșul lui Radetzky”.

Templul va exista doar atunci când vei fredona, vei cânta melodiile.

Cântecul – element principal al operei

Pretutindeni suntem înconjurați de lumea minunată a muzicii. Creațiile muzicale se clasifică după genuri. Cântecul, dansul și marșul stau la baza tuturor genurilor muzicale: vocale, instrumentale, teatrale.

Opera

Baletul

Muzica simfonică

Opera este un gen muzical de proporții. Mai poartă și numele de *teatru muzical*. Dacă într-o piesă de teatru actorii își prezintă rolurile prin vorbire artistică, apoi în spectacolul de operă rolurile sunt interpretate prin cânt vocal susținut de orchestra simfonică.

Compozitorii scriu muzica de operă inspirându-se din creații literare.

Wolfgang Amadeus Mozart. Opera-basm „Flautul fermecat”

„Flautul fermecat” este o operă inspirată dintr-un basm. Papageno, un personaj din operă, are înfățișare ciudată de om-pasăre, care prinde păsări și le vinde. El este lăudăros și mincinos, pentru care fapt Zânele îl pedepsesc punându-i lacăt la gură. Vorbărețul Papageno va putea s-o ia de soție pe Papagena, dacă se va expune tăcerii¹. Însă instrumentele vrăjite – flautul și clopoțeii – îl ajută pe Papageno să treacă prin toate încercările și să-și vadă visul împlinit.

Papageno, personajul cu înfățișare de om-pasăre

2. Audiați duetul Papageno–Papagena din opera „Flautul fermecat” de W.A. Mozart.

Aflați mai mult

Duetul este o lucrare pentru doi interpreți.

În operă, duetul este un cântec executat de două personaje principale.

3. Observați asemănările și diferențele melodiilor din duet, interpretate de personajele operei: păsărarul Papageno și aleasa lui – Papagena.
4. Descoperiți ce trăsături ale personajelor exprimă caracterul cantabil și cel dansant din muzica duetului Papageno–Papagena.

¹ A se expune tăcerii – a se afla în situația de a tăcea.

Opera „Flautul fermecat” de W.A. Mozart se încheie cu interpretarea unui cor ce glorifică soarele și triumful luminii asupra întunericului.

Aflați mai mult

Corul este o creație pentru un colectiv de cântăreți. Într-un spectacol de operă, corul exprimă sentimentele unui grup mare de oameni.

5. Audiați corul din opera „Flautul fermecat” de W.A. Mozart.
6. Observați clinchetul gingaș al clopoțelilor, care însoțește corul.
7. Interpretați fragmentul de mai jos, acompaniind cu clinchetul de clopoței.

Scenă din opera „Flautul fermecat”

Corul clopoțelilor

(fragment din opera „Flautul fermecat”)

Muzică: Wolfgang Amadeus Mozart

Allegro

Ce far-mec ne-m-ba-tă, Ce su-net du - ios? La, ra,
 la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, A - fla-vom vreo-
 da-tă Ce - va mai fru-mos? La, ra, la, la, la, la, la, la,
 la, la, la, la, A - fla-vom vreo - da-tă Ce - va mai fru-
 mos? La, ra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, etc.

Să interpretăm cântecele îndrăgite

În cor

În ansamblu

Cu solist și cor

1. Învățați și interpretați cântecul „Primăvara a sosit” în tempo diferit. Comparați variantele interpretate.

Primăvara a sosit

Muzică: Nicolae Oancea

1. Pri - mă - va - ra ia-răși a so - sit Hai, co - pii, hai-
2. Pă - să - re - le - le ci - rip în zbor. Hai, co - pii, hai-

deți la joc. Și câm - pi - a ia - răși a-n-ver - zit
deți la joc. Ci - ri - pesc ci - rip, în gla - sul lor

Hai, co - pii, hai - deți la joc. Hai cu ma - re bu-cu-ri - e
Hai, co - pii, hai - deți la joc. Să cân-tăm și noi ca e - le

Hai la joc! Să ju-căm min-gea-n câm-pi-e Hai la joc!
Hai la joc! A - le noas-tre cân-te-ce-le. Hai la joc!

2. Exersați interpretarea „Melodiei” de W.A. Mozart în caracter cantabil, dansant și de marș. Care este expresia mai potrivită?

Melodie

(fragment)

Muzică:

Wolfgang Amadeus Mozart

Hai, co - pii, cân-tați în cor, As-cul - tați de di - ri - jor.

Giuseppe Verdi
(1813–1901)

Giuseppe Verdi. Opera „Aida”

Creația celebrului compozitor italian Giuseppe Verdi este „o pagină de aur” în muzica mondială.

În una dintre cele mai frumoase opere ale sale, „Aida”, compozitorul redă printr-un strălucitor marș întoarcerea victorioasă a oștenilor de pe câmpul de luptă.

3. Audiați „Marșul triumfal” din opera „Aida” de G. Verdi. Caracterizați emoțiile trezite de muzica acestui marș.
4. Priviți cu atenție scena din opera „Aida” din imaginea de mai jos. Observați decorul¹ și costumele care ilustrează epoca istorică.
5. Fredonați după auz melodia „Marșului triumfal” pe silaba „ta”, respectând caracterul solemn al muzicii.

Marșul triumfal

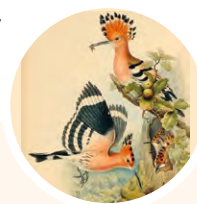
6. Audiați și comparați două variante interpretative ale „Marșului triumfal”: a) a orchestrei simfonice; b) a corului susținut de orchestra simfonică.
7. Audiați „Dansul micilor negri” din opera „Aida”.
8. Improvizați mișcări în ritmul muzicii „Dansului micilor negri”.
9. Comparați caracterul muzicii de dans cu muzica de marș în genul de operă.

Scenă din opera „Aida” de Giuseppe Verdi

¹ *Decor* – ansamblu de obiecte care servesc la crearea cadrului de desfășurare a unui spectacol de teatru, de balet.

10. 🎤 Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Pupăza din tei”.
11. 🎵 Reprezentați în timpul intonării linia melodică a cântecului cu gestul mâinii.

Pupăza din tei

Versuri: I.D. Vicol, după I. Creangă

Melodie populară veche

Moderato

1. Pu - pu - pu strici me - reu som-nul meu, pu-pă-ză din tei.

Las' c-am să te prind, mo-ța - to, și te-oi în - tre - ba ce vrei,

Când ți-oi smul-ge coa-da toa - tă și te-oi vin-de pe cinci lei.

2. Pu-pu-pu, pu-pu-pu chiar acum
O să-ți vin de hac!
Și-ajungând în tei, căciula
Peste cuib capcan-o fac,
Și-apoi scotocind cu mâna,
Prind de gât puiul de drac.

3. Ha, ha, ha! vezi așa,
Mi te-am prins,
Că de mult ți-o coc
Și la târg ajung cu dânsa,
Printre lume îmi fac loc,
Strigând cât mă ține gura,
Să se-audă-n iarmaroc:

4. „Negustor, pupezi vând,
Marfa mea-i
Blândă ca un miel!”

Dar un moș cu barba rară,
De unde-o fi fost de fel,
Îmi croi câteva bețe,
Luând pupăza cu el.

5. „Ajutor, hai săriți, hoții, măi,
Prad-un negustor!”
Moșul însă, rupând sfoara,
Zvârle pupăza spre nor
Și dihania, voioasă,
O porni spre sat în zbor.

6. Astăzi iar pu-pu-pu tot mereu
Sus în tei la noi:
„Poți să cânți de-acum, spurcato,
Până-n veacul de apoi,
Nu mai fac negustorie
Cu moțate de-alde voi!”

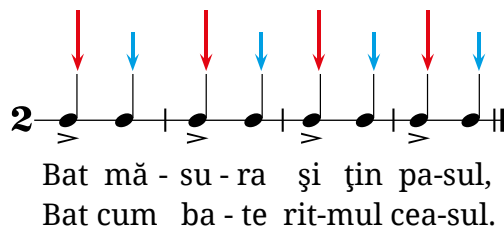
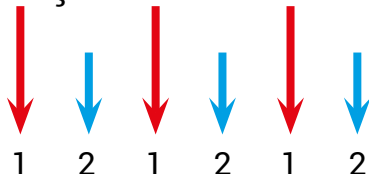
12. 🎤 Ce caracter (cantabil, dansant sau de marș) are cântecul „Pupăza din tei”? De ce?
13. 🎵 Explicați de ce linia melodică la începutul cântecului „Pupăza din tei” se mișcă prin salt.

Măsura de doi timpi

Măsura de doi timpi reprezintă grupul de doi timpi: primul accentuat (timp tare), iar al doilea neaccentuat (timp slab), cuprins între două bare de măsură. La începutul creației muzicale, măsura se indică cu cifra 2, după Cheia Sol.

1. Interpretați exercițiul marcând cu gestul mâinii timpii accentuați și cei neaccentuați.

MIȘCARE LA DOI TIMPI

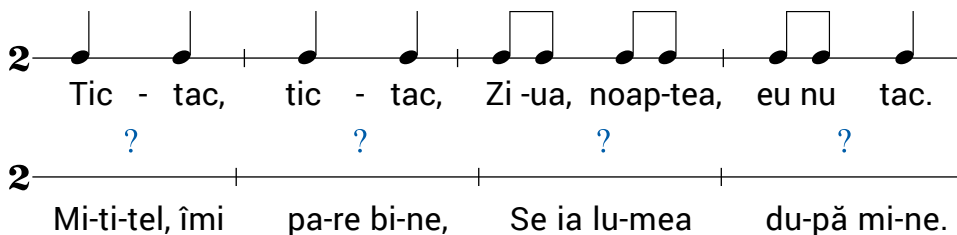

2. Învățați și interpretați cântecul „Mămăruță” după George Breazu. Evidențiați timpii accentuați cu băți din palme.

Mămăruță

3. Compuneți continuarea desenului ritmic pe textul poeziei „Ceasul” de Gr. Vieru.

În cântecul „Graiul meu”, sunetele muzicale și timpii se grupează în măsura de doi timp: primul timp este accentuat, iar al doilea – neaccentuat.

4. 🎤 Învățați și interpretați expresiv cântecul „Graiul meu”.

Graiul meu

Versuri: Grigore Vieru

Muzică: Ion Macovei

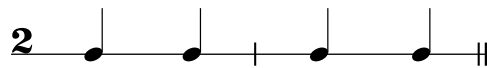
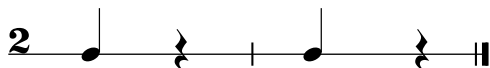
Moderato

1. Drag îmi es - te gra - iul, Ca un cer cu ste - le,
 Vor - be mân - gă - ioa - se, Nea-muri a - le me - le,
 Gra - iul meu, gra - iul meu, Ca un cer cu ste - le,
 Gra - iul meu, gra - iul meu, nea-muri a - le me - le!

2. Ia vezi tu ce sunet, Graiul meu, graiul meu,
 Ce mireasmă are, Ce mireasmă are!
 Parcă-n floare teiul, Graiul meu, graiul meu,
 Parcă trec izvoare. Parcă trec izvoare!

5. 📖 Caracterizați melodia cântecului, folosind cuvintele: *duioasă, lină, melodioasă, gîngășă, jucăușă, săltăreață*.
6. 🎤 Alegeți cele mai potrivite instrumente muzicale pentru copii ca să acompaniați interpretarea cântecului „Graiul meu”.
7. 🎤 Exersați variantele de acompaniament ritmic, propuse pentru interpretarea cântecelor la măsura de doi timp.

Dansul – element principal al baletului

În creația compozitorilor de pretutindeni și din toate timpurile se regăsește o varietate nespus de mare de ritmuri și intonații caracteristice muzicii de dans.

Piotr Ceaikovski. Baletul „Lacul lebedelor”

Baletul „Lacul lebedelor” reprezintă povestea unei prințese frumoase. Ea, împreună cu prietenele ei, a fost prefăcută de un vrăjitor în lebedă. Un prinț curajos salvează prințesa, eliberând-o de vrajă.

Scenă din balet: „Dansul lebedelor mici”

1. Audiați „Dansul lebedelor mici” din baletul „Lacul lebedelor”.

Dansul lebedelor mici

Muzică: Piotr Ceaikovski

2. Vizionați „Dansul lebedelor mici” din „Lacul lebedelor” de P. Ceaikovski. Relatați impresiile despre expresia dansului în balet.

În **balet** domină caracterul muzicii de dans, care este interpretată de orchestra simfonică. Dansurile din spectacolul de balet sunt exprimate prin: mișcări grațioase¹, mimică și gesturi. Deseori în balet sună muzica inspirată din melodiile folclorice ale popoarelor lumii.

¹ (Mișcări) *grațioase* – pline de gingășie, de farmec.

3. Audiați „Dansul napolitan” din baletul „Lacul lebedelor”, în care își găsesc expresia ritmul și intonația melodiilor populare italiene.
4. Fredonați melodia „Dansului napolitan” în timpul reaudiției, urmărind mer-sul melodiei.

Potrivit de repede, lejer

5. Învățați și interpretați expresiv cântecul „Dansul florilor”. Marcați cu gestul mâinii mișcarea la doi timpi a melodiei cântecului.

Dansul florilor

Versuri: Axentie Blanoschi

Muzică: Alexandru Ranga

Allegretto
p **F**

1. Lun - ca se a - lin - tă În cu - lori a - cum,

F **F** **C7**

Pes - te ea co - lin - dă Va - luri de par - fum,

F **C7**

Tra - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la -

f **B** **F** **C7** **F**

la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la - la.

B **D7** **gm** **C7** **F**

2. Dediței și nalbe,
Maci și clopoței
Tremură din salbe,
Scapără scânteii. | 3. Largul ei îmbie
Dorul celor mici.
Ce mai veselie
Astăzi e aici! | 4. Pân' se face seară
Joacă-n luncă flori.
Cântă din vioară
Trei privighetori! |
|---|---|---|

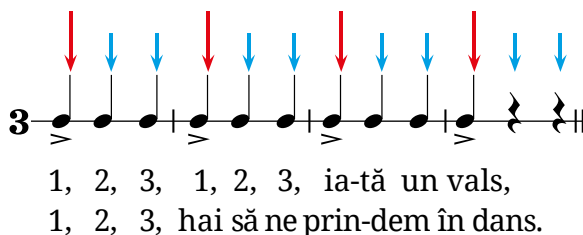
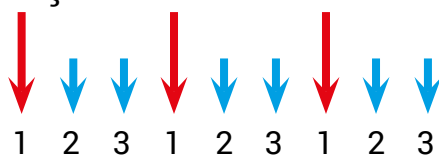
6. Marcați prin bătăi din palme timpii tari și timpii slabi din melodia cântecului „Dansul florilor”.

Măsura de trei timpi

Măsura de trei timpi reprezintă grupul din trei timpi: primul accentuat (timp tare), iar al doilea și al treilea – neaccentuați (timpi slabi), cuprins între două bare de măsură. La începutul creației muzicale, măsura se indică cu cifra 3, după Cheia Sol.

1. Interpretați exercițiul marcând cu gestul mâinii timpii accentuați și cei neaccentuați.

MIȘCARE LA TREI TIMPI

2. Învățați și interpretați „Cântecul cucului”. Marcați cu gestul mâinii mișcarea de trei timpi în procesul cântului. Accentuați primul timp în comparație cu timpii al doilea și al treilea.

Cântecul cucului

Muzică: Ioan D. Chirescu

Moderato *p*

1. Cu - cu - le, pa - să - re su - ră, cuc.

Ce tot cânti la noi pe şu - ră, Cu-cu - lea - nă

lu - go - jea - nă, cuc? cuc?

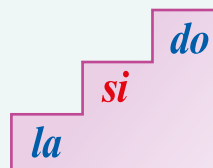
2. Ori ți-e foame, ori ți-e sete, cuc (*bis*)
Ori ți-e dor de codrul verde,
Cuculeană lugojeană, cuc? (*bis*)

3. Exersați interpretarea formulelor ritmice cu băți din palme în diferite succesiuni.

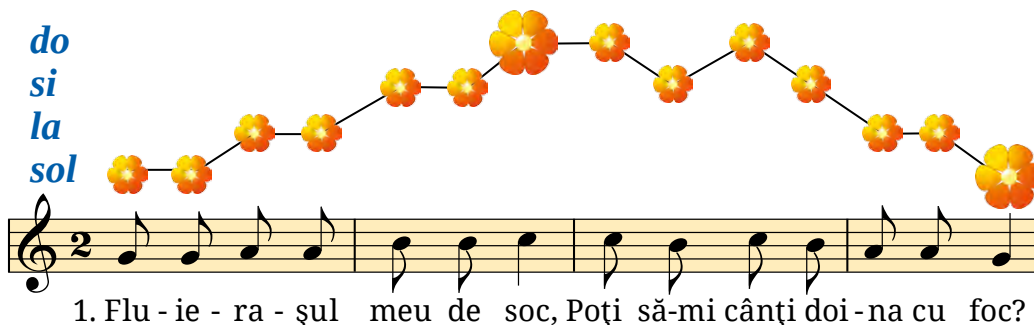

Sunetul și nota *si*

Sunetul și nota *si* este ultima treaptă din scărița muzicală, urmând după sunetul și nota *la*.

1. Intonați melodia exercițiului arătând cu gestul mâinii fiecare notă.

2. Învățați cântecul „Scărița muzicală” după auz. Alegeți expresivitatea frazelor muzicale, potrivită pentru fiecare personaj din cântec.

Scărița muzicală

Andante

Versuri și muzică: Mihai Ungureanu

Câi-ne-le pu-fos Lat-ră mâ-ni-os. Mâ-ța-n-ce-ti-șor Ce-re lăp-ti-șor.

Un gân-sac vi-oi Fu-ge du-pă noi. Un co-coș mo-țat Cân-tă ne-n-ce-tat.

Cân-tă ne-n-ce-tat Un co-coș mo-țat Fu-ge du-pă noi Un gân-sac vi-oi.

Ce-re lăp-ti-șor Mâ-ța-n-ce-ti-șor. La-tră mâ-ni-os Câi-ne-le pu-fos.

Marșul în muzica simfonică

Franz von Suppé
(1819–1895)

Franz von Suppé. Uvertura „Cavaleria ușoară”

„Cavaleria¹ ușoară”, scrisă de compozitorul austriac Franz von Suppé, este o lucrare pentru orchestra simfonică. În această piesă muzicală este redată cu o măiestrie neîntrecută mișcarea cavaleriștilor², care se întorc victorioși din luptă. Muzica uverturii „Cavaleria ușoară” începe cu intonații de apel (de chemare) cântate la trompete, care prevestesc evenimentul.

1. Audiați fragmente din uvertura „Cavaleria ușoară” de Fr. von Suppé.
2. Determinați caracterul muzicii și descrieți dispoziția creată de muzica acestei lucrări.
3. Alegeți desenul ritmic potrivit versurilor de mai jos, folosind variate îmbinări de formule ritmice.

*Un copil políticos e cu lumea cuviincios,
El salută pe oricine c-așa e frumos și bine.*

4. Improvizați melodii pe notele *sol* și *mi* în caracter de cântec și de marș.

Aflați mai mult

Uvertura este o compoziție muzicală pentru orchestră, concepută de obicei ca introducere la o creație muzical-teatrală (operă, operetă, balet).

¹ *Cavalerie* – parte a armatei care folosește caii ca mijloc de luptă și de transport al luptătorilor.

² *Cavalerist* – militar care face parte din cavalerie.

Interacțiunea cântecului, dansului, marșului în genurile muzicii simfonice

Muzica simfonică este muzica instrumentală compusă pentru ansambluri mari de interpreți – orchestre.

Orchestra simfonică

Cele mai răspândite genuri de muzică simfonică sunt: *simfonia*, *concertul*, *suita*, *uvertura*.

Simfonia este o compoziție muzicală de proporții. Se interpretează de un grup mare de muzicanți la diferite instrumente, reuniți în orchestra simfonică.

Franz Joseph Haydn
(1732–1809)

Franz Joseph Haydn. „Simfonia jucăriilor”

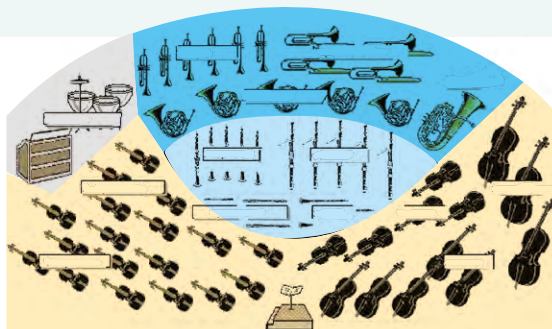
Compozitorul austriac Franz Joseph Haydn este numit „părintele” simfoniei. El a compus și lucrări muzicale destinate celor mici.

„Simfonia jucăriilor” s-a cântat prima dată ca o farsă¹ de carnaval, muzicanții fiind costumați în haine pentru copii. Alături de notele muzicale, Haydn le-a împărțit muzicanților instrumente-jucării.

1. Audiati prima parte din „Simfonia jucăriilor” de Fr.J. Haydn și descoperiți ce caracter predomină: cantabil, dansant sau de marș.

¹ Farsă – (aici) operă comică scurtă.

În **orchestra simfonică** cântă de la 60 până la 120 de muzicanți instrumentiști. Interpretarea muzicii simfonice este condusă de către un dirijor. În orchestra simfonică sunt trei grupe de instrumente: **cu corzi**, **de suflat**, **de percuție**.

2. Identificați la care grup de instrumente (cu corzi, de suflat, de percuție) sună melodia în „Simfonia jucăriilor”.
3. Învățați și interpretați cântecul „Concertul”.
4. Alegeți instrumente potrivite și alcătuiți variante de acompaniament ritmic pentru cântecul „Concertul”.

Concertul

Rărișor

Versuri și muzică: Tănase Constantinescu

1. Doi sti-cleți cân-tă - reți Cân-tă la vi - oa - ră, Lân-gă ei,
un mier-loi Cân-tă la chi-ta - ră: Zum, zum, zum...

2. A venit și-un scatiu
Vrea solist să fie,
Dar pe lac, un brotac
Face gălăgie.
Oac, oac, oac... | 3. Greierul furios
Ce credeți că face?
A-nceput a cânta
Și brotacul tace.
Cri, cri, cri... | 4. Cântă-acum în concert
O solistă mare.
Ia ghiciți cine e?
O privighetoare.
Tri, tri, tri... |
|--|--|---|

Să confecționăm instrumente muzicale

Instrumentele muzicale pot fi confecționate manual. Cele distractive sunt folosite în improvizații ritmice, în acompanierea unor melodii din creațiile muzicale audiate, în jocuri muzicale.

1. Observați din imaginile de mai jos instrumentele muzicale distractive. De exemplu, pentru a confecționa un maracas, puteți umple cu boabe sticlăuță din plastic sau cutiuța din carton; pentru a confecționa o tobiță, puteți astupa cilindrul sau paharul din carton cu pergament. Un nai se poate modela din pai de plastic sau tub de cariocă.

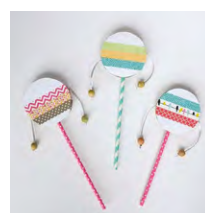
Maracase

Tobițe,
maracase, nai

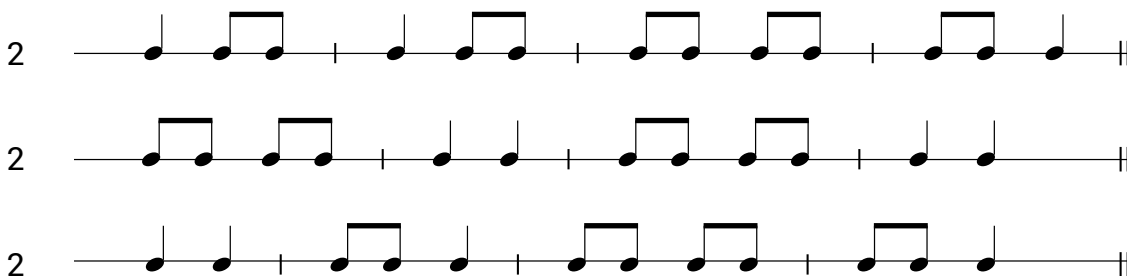

Castaniete

Tobițe

2. Exersați interpretarea desenelor ritmice de mai jos la instrumente muzicale pentru copii sau la cele confecționate manual în formă de: a) ecou; b) dialog între un solist și toată clasa; c) dialog între două grupuri.

3. Jocul „Ploița veselă”. Utilizați instrumente muzicale confecționate manual:
 1. Toți elevii formează un cerc.
 2. Conducătorul execută o formulă ritmică cu bătăi din palme.
 3. În direcția acelor ceasornicului, fiecare elev repetă formula ritmică la instrumentul muzical confecționat manual. În cadrul jocului pot fi propuse 5-6 formule ritmice.

Formule ritmice de reper:

Georg Friedrich Händel
(1685–1759)

Georg Friedrich Händel. Suita „Muzica apelor”

Compozitorul german Georg Friedrich Händel a creat muzică orchestrală.

Suita „Muzica apelor” a fost compusă și executată cu ocazia unei călătorii pe râul Tamisa a familiei regale. În timpul acestui eveniment, a avut loc un spectacol măreț: cortegiul regal, pe plute special amenajate, asculta orchestra, care cânta pe o ambarcațiune¹. Totul era luminat feeric cu făclii.

4. Audiați dansul „Hornpipe” din suita „Muzica apelor” de G.Fr. Händel. Determinați caracterul muzicii audiate.
5. Urmăriți linia melodică din fragmentul suitei „Muzica apelor”.

6. Redați cu gestul mâinii caracterul muzicii.
7. Priviți imaginea. Cum credeți, de ce compozitorul a intitulat lucrarea astfel?

Interpretarea suitei „Muzica apelor” pe râul Tamisa

¹ Ambarcațiune – vas plutitor de dimensiuni mici.

Aflați mai mult

Suita este o lucrare muzicală instrumentală alcătuită din mai multe părți independente, diferite prin caracter și mișcare. Muzica suitei însoțea balurile de la curtea regală. Astfel, se interpretau suite alcătuite dintr-un șir de dansuri cu caracter contrastant.

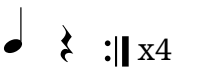
8. Observați prin ce se deosebește dansul de la curte de cel popular din imaginile de mai jos.

9. Studiați partitura acompaniamentului pentru piesa „Dans sătesc” din suita „Muzica apelor” de G.Fr. Händel: duratele notelor și pauzelor, numărul timpilor într-o măsură și instrumentele muzicale pentru copii propuse pentru interpretare.

A $\frac{1}{2}$ | | | | :||

 ||: | | | :||

B ||: | | | :|| x4

10. Acompaniați melodia muzicii din piesa „Dans sătesc” din suita „Muzica apelor” de G.Fr. Händel în caracter de dans.

11. Învățați după auz și interpretați expresiv cântecul „Dulce e țara” în caracter cantabil și dansant.

Dulce e țara

Versuri și muzică: Grigore Vieru

1. Dul-ce prea dul-ce e pri-mă-va-ra Ce ne-a-du-ce flo-ri-le!
Dul-ce e ța-ra, dul-ce e ța-ra Un-de-mi zbori tu,

do-ru-le! Eu sunt pri-mă - va - ra! Iar noi sun-tem ța - ra!

La un loc, la un loc Creș-te-vom al ei no - roc! ei no-roc!

2. Dulce e vara, dulce e vara
Care coace spicele!
Dulce e țara, dulce e țara
Unde-mi zboară visele!
Eu sunt, eu sunt vara!
Iar noi suntem țara!
La un loc, la un loc
Crește-vom al ei noroc!

3. Dulce e toamna, dulce e toamna
Care coace merele!
Dulce e țara, dulce e țara
Unde-mi zboară vrerile!
Eu sunt, eu sunt toamna!
Iar noi suntem țara!
La un loc, la un loc
Crește-vom al ei noroc!

4. Dulce mi-i iarna, dulce mi-i iarna
Ce presoară flori de nea!
Dulce e țara, dulce e țara
Unde cântă maica mea!
Eu sunt, eu sunt iarna!
Iar noi suntem țara!
La un loc, la un loc
Crește-vom al ei noroc!

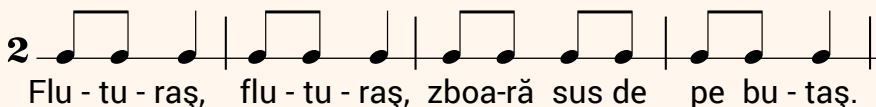

Autoevaluare

1. Imaginează-ți că ai posibilitatea să te întâlnești cu unul dintre vestiții compozitori (vezi fotografiile de mai jos). Ce întrebări i-ai adresa? Ce i-ai povesti despre creațiile muzicale de proporții?

2. Compune o melodie pentru desenul ritmic de mai jos, folosind sunetele muzicale învățate. Reprezintă melodia compusă cu un simbol potrivit (fluture, floare, frunză etc.).

3. Completează pe caiet schema de mai jos cu titluri de creații muzicale de proporții, în care muzica are caracter cantabil, dansant și de marș.

caracter
cantabil

caracter
de marș

caracter
dansant

4. Scrie pe caiet lista cântecelor îndrăgite pe care le-ai învățat în acest an școlar. Clasifică-le după criteriile:

cel mai duos cântec;

cel mai vesel cântec;

cel mai patriotic cântec.

Repertoriu de cântece

Pitpalacul vesel

Versuri și muzică: Vlad Rogovschi

Vesel

1. Pe-o po - te-că mi - ti - ti - că mer-ge-a - ga - le-un pit-pa-lac. Fre-do-
nea-ză-o me - lo - di - e, eu în - cerc să-i cânt în tact. Ui - te
ce e de mi - ra - re tot mai ta - re mi-i pe plac. Și de
azi eu cânt în - tru - na cum o fa - ce-un pit-pit-pa - lac, hei!

Refren:

La, la, Eu tot cânt în tact, pit-pa-lac, la, la, la, la, la.
La, la, Ca un pit-pa - lac, pit-pa-lac, la, la, la, la, la.

2. Hai veniți, veniți cu toții
Pe solist să-l ascultăm
Fiți atenți, de bună seamă
Numai să nu-l speriem.

Uite ce e de mirare
Tot mai tare mi-i pe plac
Și de azi eu cânt întruna
Cum o face-un pit-pit-palac, hei!

Refren.

Pițigoiul

Versuri: Filip Mironov

Muzică: Dumitru Gheorghiță

Moderato

1. Ge-me vi - fo-rul a-fa-ră Toa-tă zi-ua pâ-nă-n sea-ră,
Iar mi-cu-țul pi - ți - goi Ce mai tre-mu-ră-n ză-voi!

Refren:

Pi - ți-goi, pi - ți-goi, Vi-no și-i tră - i la noi,
Că-s pus-tii po-ie-ne-le Și-ți în-ghea-ță pe - ne - le!

2. Iarna colții își arată,
Că e tare supărată,
Iar micuțul pițigoi
Ce mai tremură-n zăvoi!

Refren.

Cocoșelul meu isteț

(melodie populară)

Andante

Co-co-șe-lul meu is-teț Co-co-țat pe un co-teț, Fa-ce ma-re
Iar-mă-n zori De ră-su-nă pân' la nori. Când a - ud și ste-le-le
Își în-chid ple - oa - pe - le Că ră - sa - re soa-re-le.

Cântecul toamnei

Versuri și muzică: Ioan D. Vicol

Andante

1. Toam - na a so - sit și - a - cu - ma, Aș - tep -
tând să ca - dă bru - ma, Vîn - tul ba - te
tot mai ta - re, Un - de să ne - as - cun - dem
oa - re? Un - de? Un - de?

2. Glasul lui ar vrea să spună:
Cânt și eu, deși n-am strună.
Că sunt muzicant de seamă
Și vă-nvăț ce este-o gamă.
Gamă! Gamă!

3. Cine vrea să cânte bine,
Spună gama după mine:
Do, re, mi, fa, sol, la, si, do,
Do, si, la, sol, fa, mi, re, do.
Gamă! Gamă!

Canar frumos

Muzică: Ludwig van Beethoven

Andante

1. Ca - nar fru - mos, Cîn - tă - mi du - ios. Ia - tă
2. Co - pi - le drag, Eu sunt pri - beag. Li - ber -
ra - mu - ra - i în - flo - ri - tă. Co - li - vi - e de
ta - tea mi - e scump te - za - ur. De tris - te - țe eu
a - ur ai, Pa - să - re dra - gă, fe - ri - ci - tă.
aș mu - ri Du - pă zăb - re - le - le reci de a - ur.

Vine, vine primăvara

Versuri populare

Muzică: Nicolae Saxu

Vivo

1. Vî - ne, vi - ne pri - mă - va - ra, Se aş - ter - ne-n
toa - tă ța - ra, Flo - ri - ce - le pe câm -
pii, Hai să le-a - du - nă-m, co - pii.

Tra, la, la, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la,
la, la, la, la, la, Flo - ri - ce - le pe câm -
pii, Hai să le-a - du - nă-m, co - pii.

2. Crește, crește iarba verde,
Ciocârlia-n nori se pierde,
Haideți s-ascultăm, copii,
Al ei cântec din câmpii.

Tra, la, la, la, la, la, la, la...
Haideți s-ascultăm, copii,
Al ei cântec din câmpii.

3. Cucul, cucul strigă tare,
Pitpalacu-n luncă sare,
Mieii zburdă pe câmpii,
Haideți să-i vedem, copii.

Tra, la, la, la, la, la, la, la...
Mieii zburdă pe câmpii,
Haideți să-i vedem, copii.

Vine, vine luna mai

Versuri: Ion Onu

Muzică: Timotei Popovici

Andantino

1. Vi - ne, vi - ne lu - na mai, Se pre - fa - ce tot în rai,
Cum în - cep căl - du - ri - le, În - frun - zesc pă - du - ri - le,
În - ver - zesc câm - pi - i - le, Lun - ci - le și vi - i - le,
Tra, la, la, la, la, la, la, tra, la, la, la, la, la.

2. Iar în luncă și în crâng,
Mii de păsări mi se strâng,
Și-așa cântă de cu foc,
De stă călătoru-n loc.
Și de ce stă, parc-ar sta,
Și tot ar mai asculta, } *bis*
Tra, la, la...

3. Gândăcei și fluturei,
Vin pe rând și ei,
Îmbrăcați ca-n sărbători,
Mii de forme și culori.
Și copii cu păr bălai,
Îi primesc cu mare-alai, } *bis*
Tra, la, la...

Copilărie

(din folclorul copiilor)

Tempo di hora

1. Dragi co - pii din lu-mea-n-trea-gă, Flori al - bas - tre,
Toa - te gân - du - ri - le noas - tre Se în - dreap - tă
mân-dre flori. că - tre voi. Co-pi - lă - ri - a n-o vom ui-ta.
Nu ne mai în - tâl - nim cu ea. - nim cu ea.

2. Draga noastră-nvățătoare
Pentr-o vină ne-a certat
Dar să știi că pentru tine
Mamă e cu-adevărat.
3. Dac-o jucărie mică
Din vitrină a dispărut
Ștergeți lacrima pribeagă
Și va fi ca la-nceput.
4. Veți întoarce-apoi privirea,
Veți uita de jucării,
Repeta-veți fericirea
Că ați fost și voi copii.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

Școala				
Manualul nr.				
Anul de folosire	Numele de familie și prenumele elevului	Anul școlar	Aspectul manualului	
			la primire	la restituire
1				
2				
3				
4				
5				

- ✓ Dirigințele verifică dacă numele elevului este scris corect.
- ✓ Elevul nu trebuie să facă niciun fel de însemnări în manual.
- ✓ Aspectul manualului (la primire și la restituire) se va aprecia folosind termenii: *nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător*.

Imprimare la
COMBINATUL POLIGRAFIC
str. Petru Movilă, 35;
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

Comanda nr.

2

EDUCAȚIE
MUZICALĂ
Manual
pentru
clasa a II-a

SETUL CUPRINDE:

- **Manual**
- Ghid de implementare

